

Nyugat-magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar

Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer a környezetvédelem szemszögéből

SZAKDOLGOZAT

Konzulens:

Dr. Gombás Katalin

erdőmérnök

Horoszné Dr. Gulyás Margit

adjunktus

Tolnai Rita

projektvezető

Készítette:

Molnár Eszter

Levelező tagozat

Igazgatásszervező alapszak (BA),

Ingatlan-nyilvántartói szakirány

Székesfehérvár

2014

Székesfehérvár

2014

NYILATKOZAT

Alulírott **Molnár Eszter** (neptun kód: [REDACTED]) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy a **Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer a környezetvédelem szemszögéből** című

szakdolgozat

(a továbbiakban: dolgozat) **önálló munkám**, a dolgozat készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, valamint az egyetem által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében¹.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt illetve a feladatot kiadó oktatót **nem tévesztettem meg**.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot **nem magam készítettem**, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyugat-Magyarországi Egyetem **megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat**.

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Székesfehérvár, 2014. május 20.

.....

Hallgató

¹ 1999. évi LXXVI. tv. 34. § (1) A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

36. § (1) Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára - a cél által indokolt terjedelemben - szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást - a szerző nevével együtt - fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

Bevezetés.....	4
1. A környezet védelem és a vízgazdálkodás EU-s jogi szabályozása.....	6
1.1. Környezetvédelmi konferenciák:.....	6
1.1.1. Az Európai környezetvédelem kialakulásának és fejlődésének története... 8	
1.1.2. Az EU környezetvédelmi alapelvei:	9
1.1.3. Környezetpolitikai célkitűzések.....	10
1.2. Az EU vízügyi politikája, jogi szabályozása	12
1.2.1. A vízgazdálkodás célja	12
1.2.2. Víz Keretirányelv (VKI).....	12
2. Az EU-s támogatási rendszer jogi szabályozása	14
2.1. LIFE	14
2.2. A támogatási rendszer alapelvei	16
2.3. A támogatások felhasználásának szabályozási rendszere	17
3. A környezetvédelem és a vízgazdálkodás hazai szabályozása.....	20
3.1. A környezetvédelem szabályozása.....	21
3.2. A környezetvédelem irányítási rendszere Magyarországon	22
3.3. A Natura 2000 területek és védelmük rendszere.....	23
3.4. Nemzeti Környezetvédelmi Program – NKP.....	25
3.5. A vízgazdálkodás hazai szabályozása – Vízgazdálkodási törvény (Vgt.).....	27
3.6. A vízjogi szabályozás szervezeti felépítése	29
3.7. A vízi létesítmények fenntartásának jogi szabályozása	30
3.8. A VKI magyarországi szabályozása	31
4. A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer létrehozásának előzményei, I. ütem szükségessége és megvalósítása.....	33
4.1. A terület bemutatása.....	33
4.1.1. Kis-Balaton műszaki adatai	34
4.2. Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer I. ütem.....	35
4.3. I. ütem szükségessége, megvalósításának módja, ideje.....	36
4.4. Igény a II. ütem megvalósítására.....	37
5. A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása projekt	39
5.1. A projekt előkészítő munkái	41
5.2. Célkitűzések.....	41
5.3. Projekt terület lehatárolása	42

5.4.	A projekt megvalósítása	44
5.5.	A projektmegvalósítás szervezeti rendszere	45
5.6.	Tartalmi elemek, létesítmények bemutatása	47
6.	A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása projekt hatásai	50
6.1.	Társadalmi szervezetekre nézve	50
6.2.	A lakosságra gyakorolt hatás	51
7.	Összegzés	52
	Irodalomjegyzék	53
	Jogszabályi háttér	53
	Internetes források	54
	Mellékletek	55

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném megragadni az alkalmat arra, hogy köszönetemet és tiszteletemet fejezzem ki mindazoknak, akik a szakdolgozatom elkészítésében nagymértékben hozzájárultak.

*Szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, **Horoszné Dr. Gulyás Margit tanárnőnek**, aki szakértelmével és hasznos tanácsaival látott el munkám során.*

*Rugalmasságáról, precízégéről, rendkívüli segítőkészségéről és szakmai tudásáról bizonyosságot téve szeretném köszönetem kifejezni külső konzulensemnek, **Tolnai Ritának**, aki a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása című projekt projektvezetője a projektgazda oldaláról.*

*Hálával tartozom a Szabadics-Pentavai Közös Ajánlattevők helyi képviselőinek, **Buzsáki Katalinnak és Nagy Gábornak**, akik segítségemre voltak, hogy a kivitelezéssel kapcsolatos információk rendelkezésemre álljanak.*

Köszönöm mindenkinek a segítséget!

Bevezetés

Szakdolgozatom témája a Kis- Balaton Vízvédelmi Rendszer bemutatása a környezetvédelem szemszögéből.

A téma választását indokolja, hogy jelenleg ezen a projekten dolgozom, a kivitelezést ellenőrző mérnök szervezet asszisztenseként dolgozom, illetve a lakhelyem is a projekt-terület közvetlen közelében van.

A legfőbb indokom azonban az, hogy szeretem a természetet, mert eddig valahányszor sétáltam vagy bicikliztem, a kijelölt bicikli úton, mindig újat és szépet láttam illetve látok.

Korábban Somogy megyében éltem, teljesen más természeti környezetben. Amikor szüleimmal és testvéremmel ideköltöztünk, a természeti változást kislánycént úgy éltem meg, mintha egy meseországban járnék. Sokat kirándultunk a környező települések erdeiben, hegyein illetve a Kis- Balaton vízfelületei mentén, így már akkor a szívemhez nőtt ez a környék, ez a vidék. A kedvenc helyem a falu szőlőhegye, mivel innen a tárul elénk a legcsodálatosabban a Kis- Balaton I. és II. üteme illetve a Balaton egészen a Badacsony hegységig. Ez a panoráma Zalaszabar, a lakhelyem, szőlőhegyéről látható a legszebben. A természet szeretete pedig az itt szerzett rengeteg élményből adódik.

1. kép - Panoráma a szőlőhegyről (Fotót készítette: Takács Ákos, zalaszabari lakos)

A munkám során, napi szinten tapasztalom meg a természet csodáit, az állat– illetve növényvilágot. Folyamatos megújulásra és megszépülésre képes a természet és örülök, hogy ennek a folyamatnak a részese lehetek a munkám során is.

Dolgozatom kapcsán bemutatom:

1. a környezet védelem és a vízgazdálkodásnak EU-s jogi szabályozását,
2. az EU-s támogatási rendszer jogi szabályozását,
3. a környezetvédelem és a vízgazdálkodás hazai szabályozását,
4. a Kis – Balaton Vízvédelmi Rendszer létrehozásának előzményeit - I. ütem szükségessége és megvalósítása,
5. a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósításának projektjét,
6. a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása projekt hatásait.

1. A környezet védelem és a vízgazdálkodás EU-s jogi szabályozása

Magyarországon a 2004 –es EU-s csatlakozása óta, a környezetvédelem területeit érintően a hazai szabályozáson túl, az Európai Unió által adott szabályozásnak is irányadónak kell lennie. Ahhoz, hogy a szabályrendszer, a jogszabályok megszülethessenek, egyeztetések, szakmai konferenciák sokaságát rendezték meg a tagországok részvételével, melyek legjelentősebbjeit mutatom be kronológiai sorrendbe. Rövid leírással mutatom be a fontosabb témákat és helyenként azok jelentőségét, majd a konferencia eredményét:

1.1. Környezetvédelmi konferenciák:

1972. Stockholm – ENSZ 1. Környezetvédelmi világértekezlete

- 113 ország képviselői vettek részt, elsősorban a környezeti szennyezések és pusztulások okát igyekeztek felszínre hozni.
- Konferencia eredménye: dinamikus fejlődésnek indult a környezetvédelem intézményrendszere, Magyarországon megszületett az első környezetvédelemmel kapcsolatos törvény (1976-ban, Az emberi környezet védelméről szóló II. törvény).
- Létrejött és azóta is működik az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP)
- Akcióterv a környezetszennyezés elleni nemzetközi együttműködésről.

1973. Washington – Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat – és növényfajok nemzetközi kereskedelméről

1979. Bonn – Egyezmény született a vándorló vadon élő állatfajok védelméről

1985. Bécsi egyezmény: ózonréteg védelméről szól

1986. Harare – Környezetvédelmi- és fejlesztési konferencia

- Brundtland norvég miniszterelnök felhívta a figyelmet, hogy a fejlesztési politikán változtatni kell.

1987. Brundtland jelentés – ENSZ Bizottság – fenntartható fejlődés

1992. Rio de Janeiro – ENSZ Környezet- és Fejlődés Konferencia (Föld-csúcs)

- 154 ország vett részt rajta, köztük hazánk is. Megfogalmazásra került a fenntartható fejlődés fogalma.
- Eredményei: Riói nyilatkozat – hosszú távon meghatározza a gazdasági fejlődés környezetkímélő irányvonalait.
- Agenda 21 dokumentum (Feladatok a 21. századra): a feladatok felügyeletére létrehozta az ENSZ a Fenntartható Fejlődés Bizottságot
- Magyarországon, az évtized közepén született meg a jelenleg is hatályos, a környezetvédelem általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény.

1997. Kioto – ENSZ Környezetvédelmi Konferencia

- Üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése
- Magyarországon: Nemzeti Környezetvédelmi Programok, I.: 1997-2003, II.: 2003-2008, III.:2009-2013, IV.: 2014-2019.

2000. Hága – Klímakonferencia

- A globális éghajlatváltozásban döntő szerepe van az emberiségnek. A felmelegedés mértéke + 1,5 és + 6°C-os között várható az új évezred első századában, amennyiben nem kerülnek csökkentésre az üvegházhatású gázok mértéke.

2002. Johannesburg – Fenntartható Fejlődés Világtalálkozó

- Rio + 10 Föld-csúcs – Rióban elhatározott feladatok nagy része nem került teljesítésre, így romlott a Föld állapota. Újból megfogalmazásra kerültek és további 10 évvel bővítették a korábbi vállalásokat.
- Eredményei: Politikai Nyilatkozat, Megvalósítása Terv, Partnerségek
- Legfontosabb határozatok:
 - ivóvíz ellátás megoldása,
 - biodiverzitás csökkenés megállapítása,
 - halállomány helyreállítása,
 - emberi egészségre és környezetre ártalmas anyagok csökkentése,
 - óceánok védelme,
 - Kiotói Egyezmény aláírására ösztönző tevékenység,
 - megújuló energiaforrások alkalmazásának előtérbe kerülése,
 - nemzeti fenntartható fejlődés kidolgozása.

1.1.1. Az Európai környezetvédelem kialakulásának és fejlődésének története

1957. *Római Szerződés* – háború utána talpra állást és a gazdasági fejlődést célozta meg.

1967. Az Európai Közösség első csomagolási irányelvének kiadása.

1972. *Párizsi Csúcstalálkozó* – a Közösség az egyre súlyosbodó környezetvédelmi problémákat már néven nevezi, de még mindig a gazdasági fejlődés a fő szempont.

1973-ban elkészült az *Első Akcióprogram*, melyet azóta már további 6 követett. Jelenleg a Hetedik Akcióprogram van érvényben, mely címe:

„Jól élni - a bolygónk korlátain belül”.

2020-ra jelöli ki az Európai Bizottság a Közösségi Környezeti Politika irányait és feladatait.

1992-ben a *Maastrichti Szerződés* létrejöttével módosításra került a Római Szerződés 2. cikke, mely a Közösség céljai közé emeli a környezetet tiszteletben tartó fenntartható fejlődést, amely így a gazdasági célokkal egyenrangúvá vált. A módosított Római Szerződés a következő környezetvédelmi alapelveket tartalmazza:

- védelem magas szintje alapelv
- elővigyázatosság elve
- károsodás megelőzése a tudományos bizonyosság hiányában is elve
- szubszidiaritás elve
- korlátolt hatalom elve
- arányosság elve

Az EU környezetvédelmi politikája napjainkban több mint 300 jogi aktust foglal magába rendeletek, irányelvek, határozatok és ajánlások formájában. Ezek a felsorolt jogi eszközök állnak a szabályozás hátterében.

Az EU környezetvédelmi jogalkotása kiterjed:

- Termékekre éppúgy, mint gépjárművek káros anyag - kibocsátásának ellenőrzésére, fogyasztói termékekben található veszélyes anyagok ellenőrzésére, építési munkaeszközök, gépek zajszennyezésének ellenőrzésére, veszélyes kémiai anyagok és eljárások ellenőrzésére, stb.

- Tevékenységekre, amelyek a környezetre vagy az emberi egészségre vannak hatással: ipari üzemek tevékenységére, építkezésekre, hulladékgazdálkodásra-hulladékkezelésre, természetvédelemre, biodiverzitás megőrzésére, stb.
- A környezet minőségének védelmére úgy, mint a levegőbe, vízbe, talajba kerülő veszélyes anyagok ellenőrzésére, természetes erőforrásokra.
- Eljárásokra és eljárási jogokra úgy, mint a környezeti hatásvizsgálatra, információkhoz való hozzáférésre.
- Az Unió környezetvédelmi jogalkotásának zömét irányelvek alkotják. Abban az esetben azonban, ha az Unió rendelettel vagy határozattal szabályoz, azok a nemzeti jogba való átültetés nélkül is hatályosak a Tagállamokban.

1.1.2. Az EU környezetvédelmi alapelvei¹:

- **Magas szintű védelem elve:** Az EK szerződésben le van szögezve, hogy magas szintű környezetvédelem elérése a cél, figyelembe véve a tudományos tényeket, a Közösség régióinak környezeti állapotát, valamint a Közösség és az adott régió gazdasági és társadalmi helyzetét.
- **Elővigyázatosság elve:** Ez az elv alapvetően azt jelenti, hogy a környezetkárosítást minden eszközzel meg kell próbálni elkerülni.
- **Megelőzés elve:** A környezetkárosítás és a szennyező anyagok termelésének elkerülése érdekében, a lehetséges környezeti szennyező hatásokat a szennyezés forrásánál kell megszüntetni. Minden eszközzel a környezetszennyezés elkerülésére kell törekedni.
- **A „szennyező fizet” elv:** A környezeti kár megszüntetésének költségeiért a kár okozója felel. Ez jelentheti a hatályos környezeti normák betarttatásának költségeit, illetve a szennyezés által okozott károk megtérítését.
- **Integrálás elve:** Az 1997-es Amszterdami szerződés kimondja, hogy a környezet megóvása minden közösségi ágazati politika szerves részét alkotja.

¹ Forrás: www.euvonal.hu

A környezetpolitika bevezetésének nincs értelme akkor, ha az ellentmondásban áll más politikákkal illetve a környezetvédelemnek minden szektorba be kell ágyazódnia.

- ***Szubszidiaritás elve:*** Az EU a környezetvédelmi stratégiákat és programokat dolgozza ki, a megvalósítást a tagállamokra bízta. A tagállamokban a megvalósításra a megfelelő szinten (pl.: régió) a társadalmi szereplők (közigazgatás, vállalkozások, lakosság) aktív részvételével kerül sor. Ezt az elvet nehéz és rendkívül időigényes folyamat átültetni a gyakorlatba.
- ***Fenntartható fejlődés²:*** A jelen generáció szükségleteinek kielégítése olyan szinten kell, hogy történjen, amely lehetővé teszi a jövő generáció szükségleteinek is a jelenlegivel azonos szinten történő biztosítását. A fenntarthatóságnak megkülönböztetik a környezeti, gazdasági, szociális és intézményi dimenzióit. A fenntartható fejlődés elve szerepel az Európai Unióról szóló szerződésekben, ahol a fenntartható fejlődésnek a Burndtland Bizottság szerinti - ökológiai, gazdasági és társadalmi szempontokat ötvöző definíciója jelenik meg. Az EU a „Rió Agenda 21”, a „Klímaegyezmény”, a „Biodiverzitás” és az „Elsivatagosodás Egyezmény” aláírásával is elkötelezte magát a fenntartható fejlődés mellett.
- ***Partnerség elve:*** Párbeszédre és együttműködésre kell törekedni az önkéntes, az üzleti és az állami szektor között a környezetvédelmi problémák megoldása érdekében.

1.1.3. Környezetpolitikai célkitűzések

- A környezet minőségének megőrzése
- A természeti erőforrások ésszerű felhasználása
- Az emberi egészség védelme
- A regionális vagy világméretű környezeti problémák leküzdése, és különösen az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló intézkedések nemzetközi szinten való ösztönzése.

² Bándi Gyula: A környezetvédelmi szempontok integrációja az Európai Unió szakpolitikáiba

Az EU környezetvédelmi politikájának öt legfontosabb alapelve:

Megelőző fellépés: Szennyezés forrásánál történő fellépés előnyben részesítését jelenti az úgynevezett csővégi megoldásokkal szemben. Ez az elv a következő hatásokkal jár:

Egy projekt tervezésének első szakaszában figyelembe kell venni a műszaki beruházások környezeti hatásait, azaz környezeti hatásvizsgálatot kell végezni;

Technológiai fejlesztés

Elkerülendő a természeti erőforrások olyan használata, mely károsítja az ökológiai egyensúlyt.

A környezetszennyezést a forrásnál kell megakadályozni: ennek az elvnek az egyik hatásaként a minőségi célok helyett az emissziós szabványok készültek. Biztosítani kell a környezet, az élővilág és az emberi egészség védelemének magas szintjét abban az esetben is, ha még csak a károsodás veszélye áll fenn és lehetséges az esetleges későbbi környezeti ártalmak bekövetkezése.

A szennyező fizessen: A felelősségi eszközök minél komplexebb módon történő alkalmazását jelenti annak érdekében, hogy a környezet terhelőjének, szennyezőjének a lehető legteljesebb mértékű helytállása megvalósuljon. Ennek az elvnek a következtében sokféle szankcióval sújtható az, aki az előírásokat megsérti.

Integráció: a környezetvédelem az EU más ágazatainak is eleme. A gyakorlatban ezt az elvet több direktíva is érvényesíti. A környezetpolitikának más szektor politikáiban is érvényesülnie kell.

Szubszidiaritás: ez az elv az EU és a tagállamok közötti hatáskör-megosztásra vonatkozik: ott kell intézkedést hozni, ahol azok a leghatékonyabbak. A szubszidiaritás röviden annyit jelent, hogy az EU csak akkor cselekszik, ha hatékonyabb, mint a tagállam, vagyis ez a cselekvés optimális szintjét meghatározó eszköz.

1.2. Az EU vízügyi politikája, jogi szabályozása

1.2.1. A vízgazdálkodás célja

A vízgazdálkodással kapcsolatos fő célkitűzések:

- A Víz Keretirányelvvel összhangban 2015-ig a vizek jó állapotának elérése
- A vizeknek a vízi és a vizektől függő szárazföldi ökoszisztémájában betöltött szerepének és a vele történő gazdálkodás társadalmi megosztottságának összehangolása, a készletek mennyiségi és minőségi védelme.
- A vízgazdálkodáson belül a vízvisszatartás, tározás feladatán túlmenően az árvízvédelmi védképességek fenntartása, különös tekintettel a klímaváltozás következtében várható szélsőséges vízjárásra.
- Az árvizek és aszályok hatásának mérséklése.
- A vízkészletekkel összefüggő nemzetközi együttműködésben a területi szuverenitás tiszteletben tartása mellett a károkozás tilalmának, a szennyező fizet elvének és a méltányos részesedés jogának érvényesítése.

1.2.2. Víz Keretirányelv (VKI)

Az Európai Unió közös vízgazdálkodási politikája a 2000. évben elfogadott 2000/60/EK irányelv, Víz Keretirányelv (röviden: VKI) (Az Európai Parlament és a Tanács 2000/61/EK {2000.október 23.} irányelve a vízpolitika témán a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról) csúcsosodik ki.

Az irányelv célkitűzése az, hogy olyan keretet képezzen a szárazföldi felszíni vizek, átmeneti vizek, tengerparti vizek és felszín alatti vizek védelmére, amely:

- megakadályozza a vízi ökológiai rendszerek és az ezektől közvetlenül függő szárazföldi ökológiai rendszerek és vizes élőhelyek további romlását, valamint védi és javítja az állapotukat,-
- elősegíti a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmére épülő, fenntartható vízhasználatot,-

- javítja és fokozottan védi a vízi környezetet, többek között a kiemelt szennyezőanyagokat tartalmazó szennyvízbevezetések, emissziók és a veszteségek folyamatos csökkentésével és a kiemelten veszélyes szennyezőanyagokat tartalmazó szennyvízbevezetések, emissziók és a veszteségek megszüntetésével, azok fokozatos kiiktatásával,-
- biztosítja a felszín alatti vizek szennyezésének folyamatos csökkentését és megakadályozza további szennyezésüket,-
- hozzájárul az árvizek és aszályok hatásainak mérsékléséhez.

Ezzel együtt a következőket mozdítja elő:

- a felhasználható jó minőségű felszíni és felszín alatti vízkészletek biztosítását, amely a fenntartható kiegyensúlyozott és méltányos vízhasználatához szükséges,
- a felszín alatti vizek szennyezettségének jelentős csökkenését,
- a partközeli és tengeri vizek védelmét,
- a vonatkozó nemzetközi egyezmények célkitűzéseinek elérését, beleértve azokat, amelyek célja a tengeri környezet szennyezésének megelőzése és megszüntetése, az EC 16(3) cikk szerinti rendelkezéseivel, amelyek megszüntetik vagy fokozatosan kiiktatják a kiemelten veszélyes szennyezőanyagokat tartalmazó szennyvízbevezetéseket, emissziókat és veszteségeket, azzal a céllal, hogy a tengeri környezetben a természetes komponensek koncentrációja a háttérértékekhez közeli, az emberi eredetű szintetikus anyagoké pedig nullához közeli legyen.

Lényegében olyan törvényerejű, a vizek védelmét szolgáló szempontok összefoglalása, melyeket a környezetvédelmi intézkedések illetve a vízhasználatok, a potenciális szennyezések, a vízrendszeri munkák, az árvíz- és belvízvédelem tervezése és kivitelezése során figyelembe kell venni. Vannak további fontos szempontok is, amelyek a vízzel kapcsolatos szolgáltatások költségmegtérülésére és a „szennyező fizet” elv betartására vonatkoznak.

2. Az EU-s támogatási rendszer jogi szabályozása

Az EU támogatási rendszere a közösségi politikák megvalósításának eszköze és ezzel együtt a támogatási rendszer alapelveit is a közösségi politika által megfogalmazott szakmai célok alakítják, kiegészülve olyan horizontálisan alkalmazandó politikákkal, mint a versenypolitika, a fenntartható fejlődés vagy az esélyegyenlőség politikája. Hazánk számára, mint tagállam számára, jelenleg hozzáférhető támogatások elsősorban a Strukturális Alapok (Nemzeti Fejlesztési Terv és közösségi kezdeményezések) és - a környezetvédelmi beruházások legnagyobb támogatója - a Kohéziós Alap, a közösségi programok - pl.: LIFE illetve az EU HORIZON2020 kutatás-fejlesztési keretprogramja-, valamint a Közös Agrárpolitika megvalósítását szolgáló mezőgazdasági támogatások (Darányi Ignác Terv) keretében vehetők igénybe.

A csatlakozás előtti időszakban pályázni lehetett a támogatások közül az egyik legjelentősebb pénzügyi segítséget nyújtó, úgynevezett Előcsatlakozási Alapok-hoz. Ezek keretében azonban már csak a megvalósítás alatt álló projektek közbeszerzési felhívásaira lehetett pályázatot benyújtani a csatlakozás után, új projektötlet támogatására már nem volt mód ezen alapok felhasználásával.

A versenypolitika értelmében minden kedvezményezett egyenlő esélyt kell, hogy kapjon a támogatásokhoz való hozzáférésre tekintettel. Emellett közbeszerzési kötelezettség terheli a közösségi támogatások felhasználását, illetve megtiltja a versenyelőnyhöz jutás lehetőségét. A támogatások odaítélésénél vizsgálják a gazdasági növekedést, a társadalmi szolidaritást (pl.: munkahelyteremtés) és a környezeti fenntarthatóságot. A fenntartható fejlődés horizontális érvényesítése a környezetvédelmi szempontok figyelembevétele valamennyi uniós pályázatnál kötelező. Az esélyegyenlőség alapelve külön tekintettel van a nők – férfiak esélyegyenlőségére, az akadálymentesítésre, illetve az etnikai kisebbségekre nézve.

2.1. LIFE

A legfőbb pénzügyi alap, mely közvetlenül környezetvédelemi célokkal rendelkezik. Ez az alap 1992-ben indult és az Unión belüli környezetpolitika egyik húzó erejévé nőtte ki magát. A LIFE feladata, hogy a felmerülő környezeti problémákra új megalapozott

megoldásokat találjon. A LIFE által finanszírozható programoknak általános feltételeknek kell megfelelni:

- A közösségi szintű prioritásokat figyelembe véve hozzájárulnak a LIFE céljainak megvalósulásához.
- A projekt tartalmilag, pénzügyileg és az adminisztrációt tekintve is jól megalapozott legyen.
- Tartalmilag, időtervét és költségvetését tekintve megvalósítható legyen, és jó ár-érték arányt kínáljon.

A LIFE 3 fő részre osztható³:

- Természetvédelem: európai szinten kiemelkedő természetes élőhelyek megőrzése, létrehozása, a vadon élő állat és növényvilág védelmét célzó projektek megvalósítása, a madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelvek szerint. Feladata az uniós természetvédelmi szabályozás gyakorlati megvalósítása, így például a Natura 2000 hálózat felállítása.
- Környezetvédelem: a környezetvédelmi közösségi szabályozás bevezetését célzó projektek támogatása az EU-ban és a csatlakozó országokban. Ez az alap lehetővé teszi demonstrációs projektek és az új módszerek kidolgozásának támogatását, melyek a környezet védelmét segítik elő, illetve javítják a környezet állapotát.
- Harmadik Országok: A fenntartható fejlődés gondolatának előmozdítása a harmadik országokban. A program lehetővé teszi a meglévő kapacitások felhasználását más országoknak nyújtott technikai segítség formájában.

A LIFE program pályázatainak előkészítéséhez a mindenkori környezetvédelemért felelős minisztérium nyújt támogatást.

³ Forrás: www.euvonal.hu

2.2. A támogatási rendszer alapelvei

A regionális politika eszközeinek működését megalapozó öt alapelv a következő:

- Szubszidiaritás: Azt jelenti, hogy a döntéseket és a végrehajtást arra a területi szintre kell helyezni, amely a legnagyobb átlátással és kompetenciával rendelkezik a feladata megvalósításához. A magasabb szintű szerv nem intézkedhet olyan esetben, amikor az adott célkitűzést – eredménnyel – az alacsonyabb szinten is el lehet érni. A szubszidiaritás és a decentralizáció az Unió regionális politikájának elsődleges alapelvei, hiszen az integráció ezek segítségével nem csak azt érheti el, hogy a helyi szintek felelőssége növekszik, hanem azt is, hogy minél több helyi, települési -, vagy régió szintű igény, s egyben erőforrás jelenjen meg. A fejlesztési programokban a területfejlesztés tényleges egységei egymással közvetlen kapcsolatban állnak.
- Addicionalitás: A regionális politikával kapcsolatban kezdettől fogva hangsúlyt kap, hogy a nyújtott támogatásokkal nem felváltani, hanem kiegészíteni kívánja az EU a tagállami támogatásokat. A kiegészítő jelleg megtartása érdekében minden támogatott program esetében szükséges egy meghatározott önrész megállapítása. Ezzel párhuzamosan szabályozni kell azt is, hogy a tagállam nem csökkentheti a támogatásokra fordított összegek mértékét az előző költségvetési időszakhoz képest addig, amíg igényt tart a Közösség által nyújtott támogatásokra. Ez azt jelenti, hogy a Közösség nem támogat olyan célokat vagy programokat, melyeket az adott tagország nem finanszíroz. Ezen alapelv értelmében a helyi és regionális önkormányzatoknak és a politika központi szereplőinek megfelelő összegeket kell tudni felmutatniuk minden olyan projekthez, melyet közösségi forrásból kívánnak finanszírozni.
- Koncentráció: Ennek az alapelvnek két dimenzióját ismerjük.
 - A regionális politika rendelkezésre álló eszközeinek a koncentrációja
 - A támogatásoknak a leginkább rászorult régiókba történő összpontosítása.

A folyamat alatt különböző forrásokból származó pénzügyi eszközök koordinációját értjük. A cél, az intézmények közötti partnerség és a különböző források típus szerinti koordinációjának illetve konzisztenciájának megteremtése. Az elmúlt években az alapelvnek köszönhetően nőtt az érintett régiókban az egy főre jutó támogatások mértéke.

- Partnerség: Ez az elv a regionális programok előkészítésében, végrehajtásában és ellenőrzésében munkálkodó szereplők együttműködésére utal. Emellett jelzi azt is, hogy a Közösség által nyújtott támogatások kiegészítik, de nem helyettesítik a nemzeti támogatásokat - valamint, hogy a különböző szintek mindegyike részt vesz a programozás szakaszaiban. Itt is megkülönböztetünk horizontális és vertikális vetületet, hiszen a különböző döntéshozatali szintek együttműködését éppúgy magába foglalja, mint a helyi önkormányzatokét. Utóbbi célja, hogy a kistelepülések nem versenytársak, hanem lehetséges partnerek legyenek és ne az ellenséget lássák egymásban a támogatásért folyó harcban. Több kistelepülés együtt nagyobb projekt végrehajtására lehet képes, mint egyedül, hiszen az összefogással a rendelkezésükre álló önrész is nagyobb, és így az elnyerhető támogatás összege is nő.

- Programozás: Az Unió finanszírozás egyik legnagyobb problémáját oldotta meg azzal, hogy az egyes projektek finanszírozása helyett a hosszabb távú, komplex, a fejlődést jobban segítő célkitűzéseket és prioritásokat állította a középpontba. A Delors-csomag óta ez annyit jelent, hogy a programkészítésnek három lépcsője van:

- Nemzeti vagy Regionális Fejlesztési Terv (development plan)
- Közösségi Támogatási Keret (Community Support Framework)
- Működési vagy Operatív Programok (Operational Programme)

2.3. A támogatások felhasználásának szabályozási rendszere

Az operatív programok (OP) keretében megnyíló pályázati lehetőségeket az Irányító Hatóság (IH) a Közreműködő Szervezet (KSZ) útján hirdeti meg, úgy nevezett pályázati rendszer keretében. A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása című projekt is a 4/2011. (I.28.) kormányrendelet, - mely a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának rendjéről ad iránymutatást – követendő.

A pályázat során támogatási kérelmet nyújt be a támogatást igénylő szervezet képviselője a pályázati felhívásra. A támogatási kérelmet a közreműködő szervezet bírálja el, hogy a projektjavaslat megfelel-e a szakmai célkitűzésben és a felhívásban meghatározott

befogadási kritériumoknak. Kiemelt projekt esetén az ágazati fejlesztésért felelős miniszter írásos támogatása is a befogadási kritérium része, kivéve, ha erről a kiemelt projektről már a Kormány vagy a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság döntött. A befogadott projektjavaslat értékelésre kerül. Amennyiben a projektjavaslat összege meghaladja az egymilliárd forintot, akkor a Kormány az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos irányító hatósági feladatok ellátására kijelölt tagja előterjesztése alapján a projektjavaslatról a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság dönt. A támogatói okiratot (a támogatási döntést, amely Kormányhatározatról értesít) az Irányító Hatóság (IH) bocsátja ki. Az első fordulóban elkészül a Részletes Megvalósíthatósági Tanulmány (RMT), mely kidolgozza részletesen a megvalósítás költségeit, illetve az igénylő szervezet beszerzi a szükséges (pályázati felhívás az Útmutató szerinti) engedélyeket. Ekkor kerül sor az engedélyezési tervek elkészítésére, az engedélyek beszerzésére.

Lehetséges benyújtási formák:

- **Pályázat:** A pályázat kiírója a gazdaságfejlesztés egy területének céljait, prioritásait rögzíti, és forráskeretet rendel hozzá. A pályázat kiírásában a gazdaság szereplőinek nyújt támogatást az általuk megfogalmazott projektek végrehajtásában.
- **Előminősítési pályázat:** A kiíró rögzíti az elkülönített forrás célját, a prioritásait, azonban a pályázat beadását megelőzi egy előminősítési szakasz, mely során a kiíró kiválasztja a leginkább támogatandó projektet, ennek ajánlja fel a pályázati szakasz második részében a támogatásra történő pályázás lehetőségét.
- **Pályázat beadása:** Figyelni kell a formai követelmények betartására, ezzel is biztosítva az elkészült anyag átláthatóságát.
 - Részletes tartalomjegyzék segítse a tájékozódást és minden oldal legyen beszámozva.
 - Az egész anyag készítése során végig egységes stílust és betűméretet kell használni és figyelni kell a megfelelő logikai sorrend kialakítására is.
 - A mellékleteket megfelelően meg kell jelölni, sorszámozni és sorrendben kell csatolni.

- Célszerű egy ellenőrző listát is készíteni, melyen a későbbiekben is ellenőrizni lehet a pótolni való iratokat és a már meg lévő dokumentációkat is nyomon lehet követni.
- Lényeges a pályázat benyújtási határidejének betartása.

Egyéb pályázati csoportosítások: A következő csoportosítás a támogatás formája szerinti csoportosítást takarja a kulcsfontosságú tényező a projektek finanszírozása oldaláról.

- *Vissza nem térítendő támogatást nyújtó pályázat:* Lényege, hogy a pályázat kiírója olyan forrást biztosít a nyertes pályázat részére, mellyel szemben kötelezettség áll fenn, illetve visszafizetési kötelezettség terheli abban az esetben, ha a támogatás, nem a Támogatási Szerződésben foglaltak szerint lett felhasználva.
- *Visszatérítendő támogatást nyújtó pályázat:* Ebben az esetben a nyújtott támogatást visszafizetési kötelezettség terheli.
- *Kamattámogatást nyújtó pályázat:* E forma rendkívül hasonló a visszatérítendő támogatáshoz, csak itt a pályázat végeredménye egy kedvező kamatozású hitel lesz.
- *Kombinált pályázat:* Lehetővé teszi az egyes támogatási formák kombinálását.

3. A környezetvédelem és a vízgazdálkodás hazai szabályozása

A természeti értékek megőrzése és a környezet védelme, nagyon fontos szerepet játszik napjainkban, sőt mondhatnám azt is, hogy egyre nagyobb hangsúlyt kap a környezet állapotának megóvása, javítása a világ minden táján, így Magyarországon is.

Sajnos a kor sajátossága, hogy a természet adta kincseket egyre jobban és gyorsabban feléljük a mindennapi élet során, így az erőforráskészlet nagysága csökkenőben van.

Mind a földben lévő ásványi anyagok, mind a víz és a vízgazdálkodás adta lehetőségek kimerülőben vannak. Emiatt még fontosabb a környezetvédelem és szűkebb értelemben a vízgazdálkodás szabályozása a jogrendszerben. Ezért született meg a Nemzeti Környezetvédelmi Program is, azaz a 83/1997. (IX.26.) Országgyűlési határozat, mely a felhívja a figyelmet a környezetvédelem megoldandó problémáira.

A Magyar Országgyűlés a vízgazdálkodásról szóló törvényt 1995-ben fogadta el, „a vizek hasznosításával, hasznosításai lehetőségeinek megőrzésével és kártételeinek elhárításával összefüggő alapvető jogok és kötelezettségek meghatározására – a környezet- és természetvédelmi követelményekre figyelemmel.” (Vízgazdálkodási törvény – 1995. évi LVII. tv.)

A törvény foglalkozik továbbá, a vizekkel, vízi létesítményekkel összefüggő feladatokkal, a tulajdonnal és a tulajdon működtetésére vonatkozó rendelkezésekkel, a vízközművekkel végzett közüzemi tevékenységekkel, a vízkészlettel való gazdálkodással, a vizek kártételei elleni védelemmel és védekezéssel, a vízügyi hatósági jogkörrel, vízgazdálkodási társulatokkal, azok megalakulásával, működésével, vagyonával és megszűnésükkel.

A törvényen kívül a kormányrendeletek illetve a miniszteri rendeletek foglalkoznak az egyes részterületek, résztemakörök szabályozásával.

Nemzeti Vízstratégia⁴:

A víz nemzeti vagyon, annak mennyiségi és minőségi megőrzése megköveteli a vízzel kapcsolatos megfelelő gazdálkodást. Cél, a vizek mennyiségi és minőségi védelme, a vízhasználatok (ivóvízellátás, ipari és öntözési célú vízkivételek, ökológiai vízigények,

⁴ Forrás: <http://www.nemzetivizstrategia.hu/pdf/vizstrategia.pdf>

stb.) szükségleteinek biztosítása. Az állam nagy szerepe, hogy erősítse a vízellátási-művek vagyonkezelésének, a vízszolgáltatásban, a vízközmű szolgáltatás, vízművek állapotának javítását, korszerűsítését. A nemzetközi együttműködés erősítése a vízgazdálkodás területén is a célkitűzések közé tartozik.

Az ivóvíz minőségének javítása érdekében jött létre az „Ívóvízminőség-javító Program” illetve a „Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítás Program”, melyek elősegítik a településeken a lakosság nem ivóvíz célú vízszükségletének biztosítását a helyi víztározó rendszer kiépítésével.

3.1. A környezetvédelem szabályozása

Az egységes környezetvédelmi politikai szabályozás kialakítása már az 1970-es években megindult. A rendszerváltás és az EU – csatlakozásra való felkészülés eredményeként korszerű, hatékony és EU- konform jogi szabályozás épült ki hazánkban. A '90-es évektől sorra születtek a fontosabb jogszabályok (környezetvédelem-, természetvédelem-, vízgazdálkodás-, hulladékgazdálkodás-, stb. területen) illetve a végrehajtási rendeletek is folyamatosan készültek.

Az élet minősége nem szűkíthető le az anyagi jólétre, hanem magában kell, hogy foglalja a környezet minőségét, a demokratikus jogok érvényesülését, a természeti erőforrásokhoz valamint a társadalom nyújtotta szolgáltatásokhoz, intézményekhez való hozzáférést, a teljes testi, lelki egészséget, a szabadidőt és a biztonságot is. A magyar Kormány által 2007 nyarán elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia a társadalmi fejlődés megfelelő pályára állítását előremozdító, elősegítő, hosszú távú keretstratégiai jellegű dokumentum, mely valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti területre egy pozitív és fenntartható jövőképnek megfelelő eszközrendszert vázol fel.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia megvalósulásnak és a hazai átfogó feladatok meghatározásának elősegítése érdekében, egy éves előkészítő munka eredményeként 2008 októberében tartotta meg alakuló ülését. A Tanács feladatai közé tartozik a hazai fenntartható fejlődési alapelvek, célkitűzések meghatározásának elősegítése, a nemzetközi együttműködés figyelembevétele, a fenntartható fejlődéssel foglalkozó stratégia rendszeres megújításának és végrehajtásnak előmozdítása, továbbá a nyilvánosság és a társadalmi részvétel erősítése.

3.2. A környezetvédelem irányítási rendszere Magyarországon

A legfelsőbb szerv a Vidékfejlesztési Minisztérium, mely alatt működik a Környezetért felelős államtitkárság. Az államtitkárság feladata a fenntartható fejlődés megteremtése, a levegő, a víz, a talaj védelme, és a természet értékeinek megőrzése, illetve érvényesíti a környezetvédelmi szempontokat a törvényhozásban, a gazdaságban és a mindennapokban. A Környezetügyért Felelős Államtitkárság szervezetileg két helyettes államtitkárságot foglal magába: A Környezet- és Természetvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárságot és a Vízügyért Felelős Helyettes Államtitkárságot.

A Környezet- és Természetvédelmi Felelős Helyettes Államtitkárság látja el a szervezati irányítással kapcsolatos feladatokat a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Főfelügyelőségek és Felügyelőségek, illetve a Nemzeti Parkok Igazgatóságai felett. A területi szerveket koordinálja, jóváhagyja az általuk meghozott döntéseket és az államtitkárság biztosítja a minisztérium tevékenységi köre által lefedett munkavállalók és civil szervezetek érdekvédelmét és velük lévő folyamatos párbeszédet.

A Vízügyért Felelős Helyettes Államtitkárság pedig a Vízügyi Igazgatóságok működésének szakmai irányításában vesz részt.

A Környezetért Felelős Államtitkárság felelősségi területei:

- **Környezetvédelem:** Célja, az ökológiai rendszerek működőképességének fenntartása, a környezeti értékek megőrzése, a természeti erőforrások fenntartható használata.
- **Természetvédelem:** Az élő és élettelen értékek, élőhelyek és azok rendszereinek, valamint a természeti táj megóvását jelenti. A természeti értékek és területek a nemzeti vagyon részét képezik, melyek hazánk pótolhatatlan értékei is egyben. Fenntartásuk, kezelésük, óvásuk és állapotuk javítása a jelen kor számára egy fontos tevékenység.
- **Vízgazdálkodás:** Magában foglalja a vizek mennyiségi és minőségi feltárását és védelmét, a vizek hasznosítását és hasznosítási lehetőségének megőrzését, a vizek többletéből és hiányából származó kár megelőzését, a kártételek elleni védelmet és védekezést, továbbá a használt vizek és szennyvizek összegyűjtését és megfelelő kezelését. (Hatóságilag a Belügyminisztérium fennhatósága alatt áll, ahogy az a 3.6. pontban kifejtésre kerül)

- Nemzeti Parkok: Hazánk legnagyobb és legismertebb országos jelentőségű, védett természeti területei. E területek elsődleges rendeltetése az élő és élettelen természeti értékek, védelme, fenntartása, a táji és kultúrtörténeti örökség megőrzése. Hazánkban tíz nemzeti park található.
- Vízügy: A kifejezés jelenti egyrészt a vízgazdálkodással kapcsolatos igazgatási és hatósági feladatot ellátó szervek összességét, másrészt a vízgazdálkodás jogi szabályozását.
- Környezeti fejlesztési politika: Célja a hosszú- és középtávú fejlesztési programokkal kapcsolatos környezetfejlesztési feladatok koordinálása és irányítása.
- Környezetmegőrzési és fejlesztési eszközök: Fontos a káros és veszélyes hatások kiszűrése és az így kialakuló veszélyeztetettség megelőzése, azaz egy olyan szabályrendszer kialakítása, mely elősegíti a környezetkárosító cselekmények megelőzését, csökkentését illetve megszüntetését.

Környezetvédelmi Bizottság: Az Országgyűlés szervezetének szakosított a Környezetvédelmi Bizottság, melynek feladata a környezetvédelmi stratégiai javaslatok elemzése, önálló kezdeményezés és mások által kialakított kezdeményezések pléniumot megelőző szinten történő ellenőrzése, mintegy Országgyűlés előtt szűrő szerepben.

Országos Környezetvédelmi Tanács: A Kormány tanácsadó szerve. Állást foglal a különböző környezetvédelmi programok elvi kérdéseiben, jogszabályokkal, döntésekkel kapcsolatban és egyéb környezetvédelmi ügyekben.

Területi szervek: első fokon járnak el, részletes feladatait a 211/1997. (XI.26.) Kormányrendelet tartalmazza.

3.3. A Natura 2000 területek és védelmük rendszere

Magyarország 2004-es Európai Unió csatlakozásához kapcsolódó kötelezettség a Natura 2000 hálózat létrehozása és fenntartása. A Natura 2000 kialakításának jogi háttere, a madárvédelmi irányelv (79/409/EGK)- általános célja a tagállamok területén, természetes módon előforduló összes madárfaj védelme, illetve az élőhely-védelmi irányelv (43/92/EGK) – célja az uniós területek jellegzetes flórájának, faunájának és élőhelyeinek megőrzése. A Natura 2000 hálózat célja olyan, Európa természetvédelmi területeit

magába foglaló hálózat létrehozása, mely a fajok és élőhelyeik védelme érdekében jön létre⁵.

Ezen kiemelt területek között szerepel a Kis-Balaton is, a különleges növény- és állatvilága miatt.

Az élővilág-védelmi irányelv mellékletében szereplő, kiemelt jelentőségű bennszülött fajok élnek itt, mint például a magyar kökörcsin, a pilisi len, a magyar földi husáng, a magyar vakcsiga vagy a rákosi vipera. A közösségi jelentőségű élőhely típusok közül 46, a növényfajok közül 36, a madarak közül 91, egyéb állatfaj közül 105 fordul elő Magyarország állományában, melyek kapcsán lettek a védett területek kijelölve.

Ezeket a területeket a tagállamoknak az EU-s követelményeknek megfelelően kell kijelölnie. A kijelöléssel hazánk területének közel 21%-a lett a Natura 2000 hálózat része. Az eredeti védett területek csak nem mindegyike bekerült a hálózatba, de ezen felül még további, körülbelül 1.2 millió hektár terület kap uniós védettséget. Ezek között a területek között igen nagy százalékban vannak mezőgazdasági területek, gyepek, tavak, folyók, erdők, ahol évszázadok óta gazdálkodás folyik. A területek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése vagy elérése érdekében hozott döntéseket, intézkedéseket vagy korlátozásokat a természetvédelmi hatóság a területről készítendő kezelési tervben határozza meg.

Az irányelvek mellékletein szerepel jó néhány olyan faj is, mely Nyugat – Európában megritkult fajnak számít, de Magyarországon még erős állomány található. Ezzel az Európai Unió általános célkitűzésének is megfelel az ország, mivel a még nem veszélyeztetett fajok terület- és élőhely védelmére is odafigyel ezzel a törekvéssel.

A Natura 2000 területek védelmében tehát hangsúlyos a gazdálkodók, a fenntartók, a hagyományos gazdálkodási módok szerepe. Általánosságban elmondható, hogy a Natura 2000 hálózattal a rezervátumszerű védelem helyett a társadalmi, gazdasági, kulturális és természetvédelmi érdekek összehangolására alapuló megóvás kerülhet előtérbe.

A hazai Natura 2000 hálózat területeire vonatkozó szabályokat a 2004 októberében megjelent - az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

⁵ Forrás: www.termeszetvedelem.hu

szóló - 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet tartalmazza, melyet a 23/2010. (II.11.) Kormányrendelet módosított.

2. kép - Magyar Kökörcsin:
Fokozottan védett növény, mely viszonylag kisméretű, virágzáskor általában 5-20 cm, érett terméságazattal 10-30 cm magas, szőrös növény.

3.4. Nemzeti Környezetvédelmi Program – NKP

A környezet védelméről szóló törvény értelmében a magyar környezetpolitika keretét a 6 évente megújításra kerülő Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP) képezi, mely az ország egészére nézve egységes rendszerbe foglalja a környezeti célokat és feladatokat.

Az első program – mely a 1997 és 2002 közötti időszakot foglalta magába - tervezése jelentős politikai, társadalmi támogatottság mellett folyt és megkülönböztetett szerepe volt abban, hogy a rendszerváltást követően formálódó, sajátos érdekeinket és a fejlett országok jó gyakorlatát figyelembe vevő hazai környezetpolitika számára mintegy leltárszerűen felmérje a környezet állapotát és a már célként kitűzött EU-tagság környezetvédelmi követelményeit is figyelembe véve meghatározza a szükséges cselekvési irányokat és intézkedési formákat. A program fő szerkezeti elemei az egyes környezeti elemekből, rendszerekre vonatkozó fejezetekből állnak össze.

A 2003 és 2008 közötti időszakra megalkotásra kerülő második program új szerkezetben, a feladatok tematikus akcióprogramok keretében való meghatározásával, de az első Program folytatását képezte. A második program végrehajtása az első programhoz képest jobban intézményesült és így a társadalmasítása terén is sikerült jobban előrelépnie. A programnak fontos szerepe van azáltal, hogy a környezetügy terén koordinált módon

segítette elő a teljes jogú EU-taggyá válást, beleértve az e téren tett vállalások időarányos teljesítését.

A 2009 és 2014 közötti időszakra vonatkozó harmadik programot az EU Hatodik Környezetvédelmi Akcióprogram és Fenntartható Fejlődési Stratégia célkitűzésit figyelembe véve dolgozták ki. A harmadik Programban az intézkedések, és felelősök konkrétabb megfogalmazására került sor, valamint a közép- és hosszabb távú célok meghatározására. Fontos célkitűzés, hogy az ország egészére vonatkozóan egységes rendszerbe foglalja a környezet védelmét biztosító célokat, és az ezzel együtt járó feladatokat. A harmadik Program elvei között kiemelt szerepet kap az ország fenntartható fejlődési pályára való átállásának elősegítése, az ehhez szükséges környezeti szempontok és összefüggések megjelenítése, a szükséges intézkedések meghatározása, nagy hangsúlyt fektetve a végrehajtásban is az együtt működésre, a szubszidiaritás és a decentralizáció elvére. Ezt segítette elő a környezetvédelmi törvény 2008. évi módosítása, mely egyrészt az országos, a regionális, a kistérségi és a helyi környezeti tervezés közötti kapcsolat megerősítésére, összehangolására irányult, másrészt megújította és kiegészítette a programozás tartalmi elemeit.

A Negyedik NKP 2014 – 2019 között kerül megvalósításra. A Program három fő célt határoz meg⁶:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása. Cél, a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása. Ezek közé tartozik a környezet-egészségügy feltételeinek javítása, a magas színvonalú környezeti infrastruktúra valamint a település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége és összhangja.
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata. Cél a stratégiai jelentőségű természeti erőforrások, természeti értékek, ökoszisztémák védelme, az életközösségek működőképességének megőrzése, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása.
- Az erőforrás-takarékosság és a –hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése. Cél a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakítása, a

⁶ Forrás: http://www.mtvsh.hu/dynamic/nkp4_tervezet_kozig_ts_i_egyeztetes.pdf

környezetszennyezés megelőzése, a terhelhetőség/megújuló képesség figyelembevételére épülő fenntartható használat megvalósítása.

Mind a három célhoz erősen kapcsolódik a környezetbiztonság javítása. Ez utóbbi az élet- és vagyonbiztonság szempontjait is figyelembe véve kiterjed a szélsőséges természeti folyamatok és természeti katasztrófák előrejelzésére és kárainak csökkentésére, valamint az ipari balesetek, technológiai eredetű katasztrófák megelőzésére és kárcsökkentésére.

Az NKP fontosnak tartja és emiatt követi is azt a hatékonynak bizonyult tervezési gyakorlatot, mely szerint a kulcsfontosságú témakörökben a célkitűzéseket és a feladatokat külön akcióprogram keretében célszerűbb bemutatni. A környezeti célok eléréséhez szükséges, hogy mindenki a tevékenysége során a legkörültekintőbb módon használja és óvja a környezetét, illetve kerülje el és mérsékelje a környezet romlását, terhelését és szennyezését. A program végrajztásának kulcsfontosságú feltétele, hogy a megvalósulásnál a legszélesebb körű partnerség legyen jelen, hiszen a felmerülő problémákat ott és úgy kell megoldani vagy adott esetben - amennyiben lehetséges - megelőzni, ahol erre a legmegfelelőbb tudás és helyismeret rendelkezésre áll. Ezzel együtt szükséges a tudományos, az üzleti szférával és a civil szervezetekkel való együttműködés fejlesztése is.

3.5. A vízgazdálkodás hazai szabályozása – Vízgazdálkodási törvény (Vgt.)

Magyarországon a vízgazdálkodás szabályozásáról a 1995. évi LVII. törvény ad tájékoztatást.

A vízjogi szabályozás során, a víz és az ember kapcsolata szerint három fejlődési szakaszt különböztetünk meg:

- az ember védelmét a víztől,
- a víz védelmét az ember érdekében,
- a víz védelmét az embertől.

Így a kezdetben az árvíz-belvíz védelem, majd azt követően a vízhasznosítás, a folyók vízszintjének, hozamának stabilitása, napjainkban a vízkészlet-gazdálkodás, a vízbázis-védelem az ökológiai dominanciája figyelhető meg a vízjogi szabályozásban.

Az ágazati szabályozás során az 1990-es években vált szükségsszerűvé a törvény megalkotása, amikor a társadalmi – gazdasági viszonyokban alapvető változások

következtek be. Ezek a változások a vízjog felülvizsgálat szükségességét is magukkal hozták. Külső okként pedig a tulajdonviszonyokban bekövetkezett változások, valamint az önkormányzati rendszer belépése merült fel.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 1996. január 1-től váltottal fel az 1964. évi IV. törvényt. A jogszabály előkészítése során a 3175/1991. Kormányhatározat 12. pontja nyújtott alapot, mely elrendelte a „termelő infrastruktúra fejlesztése” név alatt a vízügyről szóló törvény korszerűsítését. A hazai vízgazdálkodás elengedhetetlen feltétele a szomszédos országokkal való konstruktív együttműködés (az Európai megállapodásról szóló 1994. évi I. törvény 80. cikk – határokon átnyúló vízgyűjtő terület, folyók, tavak környezetbarát hasznosítása, integrált vízgazdálkodási szemlélet és a vízgyűjtőkre történő területi szervezés)⁷.

A vízgazdálkodási törvény, mint ágazati alaptörvény szabályozásának középpontjában a vízgazdálkodási tevékenység áll, mely a természet vízháztartásának a társadalom szükségleteivel való optimális összehangolására irányuló, a vizek hasznosítására, hasznosítási lehetőségeinek megőrzése, a vizek kártételei elleni védelem és védekezés (vízkárelhárítás) érdekében végzett tervszerű tudományos, műszaki, gazdasági, igazgatási tevékenység. A Vízjogi alapszabályozásnak tekintettel kell lennie arra, hogy a vizet sajátos tulajdonságai más természeti erőforrásoktól megkülönböztetik. A sajátosságok a következők:

- létfontosságú forrása az ivóvíz ellátásnak, tovább a mezőgazdaságnak és az iparnak,
- a városi- és ipari szennyvizek, valamint a mezőgazdasági hulladékok befogadója,
- rekreációs, esztétikai, tájképi tulajdonságainál fogva környezeti érték,
- megújítható, de klimatikus tényezők miatt megbízhatatlan érték,
- mind mennyiségével, mind minőségével gazdálkodni lehet,
- potenciális veszélyforrás, árvizek által felmérhetetlen mértékű társadalmi – gazdasági károkat okozhat.

A törvény keret jellegű, 10 fejezetből áll és 3 melléklete van, mely a törvény szerves részét képezi. Az 1. számú melléklet a törvényhez kapcsolódó fogalom meghatározásokat, a 2. sz. az állam kizárólag tulajdonában lévő folyók, patakok, holtágak, mellékágak és

⁷ Forrás: Bándi Gyula: Környezetjog

azok medrének tételes listáját, a 3. sz. pedig az állam kizárólagos tulajdonában lévő vízi létesítmények felsorolását tartalmazza. Húsz végrehajtási jogszabály megalkotására adott jogszabályi felhatalmazást, mely rendeletek együttesen adják a törvény végrehajtásának szabályozását. Ez a kör folyamatosan bővül.

A törvény hatálya kiterjed – Vgtv. 1. §:

- a) „felszín alatti és felszíni vizekre, a felszín alatti vizek természetes víztartó képződményeire, illetőleg a felszíni vizek medrére és partjára,
- b) arra a létesítményre, amely a vizek lefolyási és áramlási viszonyait, mennyiségét, minőségét, medrét, partját vagy a felszín alatti vizek víztartó képződményeit befolyásolja és megváltoztathatja,
- c) arra a tevékenységre, amely a vizek lefolyási és áramlási viszonyait, mennyiségét, minőségét, pontját vagy a felszín alatti vizek víztartó képződményeit befolyásolja vagy megváltoztathatja,
- d) a vizek hasznosítására, hasznosíthatóságának megőrzésére vagy a készletekkel való gazdálkodásra,
- e) a vizek megismeréséhez, állapotának feltáráshoz szükséges mérésre, adatok gyűjtésére, feldolgozására, szolgáltatására és felhasználására (vízrajzi tevékenység) valamint a vizek állapotának értékelésére, kutatására,
- f) a vízkárok elleni védelemre és védekezésre, továbbá,
- g) a c) és e) pontokban megjelölt tevékenységet folytató természetes és jogi személyekre, ezek jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságaira terjed ki.”

3.6. A vízjogi szabályozás szervezeti felépítése

A legfelsőbb szerv a Belügyminisztérium, mely magába foglalja a Közfoglalkoztatási és Vízügyi Helyettes Államtitkárságot. A vízügyi intézményrendszer tekintetében a Közfoglalkoztatási és Helyettes Államtitkárság közvetlen alárendeltségében hozta létre az Országos Vízügyi Főigazgatóságot (röviden: OVF), amely országos hatáskörű középírányító szervként funkcionál, tizenkét vízügyi igazgatósággal az OVF alárendeltségében. A vízügyi igazgatási szervek feletti irányítási, felügyeleti feladatok végrehajtásának támogatása céljából a közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár alárendeltségben felállításra került a Vízügyi Koordinációs Főosztály.

A közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkár közreműködik a közfoglalkoztatást és a vízügyi területet érintő, európai uniós és más forrásból támogatott fejlesztések szakmai tartalmának meghatározásában. Az Országos Vízügyi Hatóság vonatkozásában a Közfoglalkoztatási és Helyettes Államtitkárság koordinálja a tizenkét területi szerv összességét érintő kérdéseket és ellátja a szakmai felügyeletét.

A Kormány a 300/2011. (XII.22.) rendeletével átalakította a korábbi igazgatási szervek irányítási rendszerét, így lett a korábbi Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóságból különválással az OVF és a Nemzeti Környezetügyi Intézet 2012. január 1-jén. Az OVF a belügyminiszter által irányított, önállóan működő és gazdálkodó központi költségvetési szerv. Működése az ország egész területére kiterjed. Az OVF koordinálja és felügyeli a Start Program keretében megvalósul vízügyi közfoglalkoztatási feladatok ellátását illetve a vízügyi igazgatóságok vagyonkezelésében lévő felszíni vizek, vízgazdálkodási rendszerek és védművek fenntartását, üzemeltetését, rekonstrukcióját és fejlesztését. Feladatai közé tartozik az EU támogatású programok összefogása valamint irányítása. Ellátja a beruházások részprogram finanszírozási alapokmányai elkészítésével összefüggő feladatokat, illetőleg a már folyamatban lévő beruházások részprogram alapokmányainak módosításait jóváhagyásra előterjeszti. Lefolytatja a közbeszerzési eljárásokat és végzi a beruházásokkal kapcsolatos adatszolgáltatási feladatokat.

3.7. A vízi létesítmények fenntartásának jogi szabályozása

A 120/1999. (VIII. 6.) Kormányrendelet szabályozza a vizek és a közcélú vízi létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról.

A rendelet hatálya a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény hatálya alá tartozó vizek körében az állam vagy az önkormányzat tulajdonában álló felszíni vizekre – vízfolyásokra, természetes tavakra, ezek medrére és partjára-, továbbá a vízi közművek kivételével a közcélú vízi létesítményekre terjed ki.

Törvény hatálya kiterjed továbbá:

- Az árvízvédelmi töltés, ellennyomó medencék és azok vízelvezető csatornái, szorítógáták, fakadóvíz-elvezető csatornák karbantartására,
- Töltéstartozékok karbantartására, cseréjére, megszüntetésére,

- Árvízvédelmi fal, árvízkapu és egyéb árvízvédelmi műtárgyak hibáinak javítására, az engedélyezési terv szerinti állapotának a fenntartására, azokban az állagromlás miatt szükséges munkák elvégzésére,
- A töltés menti – hullámtéri és mentett oldali védősáv kialakítására,
- Folyó- és tószabályozásra művek, folyómedrek karbantartására,
- Vízfolyások, csatornák, tározók, medrek engedélyezési terv szerinti rendezett állapotának kialakítása,
- Szivattyútelepek, szivattyúállomások, zsilipek, mélyépítési szerkezetek anyagszerkezeti hibáinak javítása, részleges átépítése, iszapréteg eltávolítására,
- Hírközlő, adatgyűjtő rendszerek javítására, karbantartására.

A települési vízrendezéssel összefüggő fenntartói feladatok, melyek kiterjednek:

- a természetes vízfolyások és belvízcsatornák,
- a nyílt csapadékvíz - átemelő csatornák, árkok,
- a zárt rendszerű csapadékvíz – csatornák,
- a tározók, záportározók, szivattyútelepek és egyéb műtárgyak fenntartásával gondoskodik arról, hogy azok az önkormányzati jogszabályban meghatározott, helyi vízkár-elhárítási és vízrendezési feladatai ellátása során, a tervezett funkció ellátására alkalmasak legyenek.

A rendelet alkalmazásában a fenntartás a vizeken és a közcélú vízi létesítményeken végzett munkára terjed ki, amelyet a biztonságos üzemelés és rendeltetésszerű használat érdekében rendszeresen vagy eseti jelleggel el kell végezni, beleértve az építmény, illetőleg egyéb tárgyi eszköz alkotórészei lényeges elemeinek részleges cseréjét, valamint a vis maior következtében közvetlenül szükséges hibaelhárítást, továbbá az ezzel közvetlenül összefüggésben más tárgyú eszközökön végzett bontást, helyreállítást.

3.8. A VKI magyarországi szabályozása

A VKI jelentőségét elsősorban az adja, hogy egységes alapokon szabályozza a felszíni, felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi védelmét, a pontszerű és diffúz szennyezőforrásokkal szembeni fellépést, és előírja a vizek jó állapotának eléréshez vezető intézkedések vízgyűjtő szintű összehangolását. Magyarország számára kiemelt jelentősége van, mert hazánk egész területe a Duna vízgyűjtőjében fekszik, és a Víz Keretirányelv szerint az egész Duna medencét kell vízgyűjtő területnek tekinteni. Az

országos vízgyűjtő – gazdálkodási tervről, a részvízgyűjtő – vízgazdálkodási tanácsok véleményének ismeretében az Országos Vízgazdálkodási Tanács (röviden: OVT) foglalt állást 2010 januárjában. Ezt követően készült el a terv rövidített változata, melyet az OVT 2001. március 1-jén fogadott el. A közigazgatási egyeztetést követően a Kormány kormányhatározattal fogadta el, amely a Magyar Közlöny 2010. 84. számában jelent meg. 1127/2010 (V.21.) számon.

Az EU csatlakozást követően Magyarország három jelentést nyújtott be az Európai Bizottság számára, az elsőt 2004 júniusában. Ez tartalmazta Magyarországnak a Duna-vízgyűjtőterületen belüli meghatározását, térképi bemutatását, a hatáskörrel rendelkező hatóság megnevezését, illetékességének meghatározását. A második jelentést az ország területén található víztestek jellemzéséről, a vizeket érő hatások elemzéséről, a vízhasználatok gazdaságossági szempontú értékeléséről és a védett területek listájának elkészítéséről 2005. márciusában került benyújtásra és elfogadásra. A harmadik jelentés azokról a monitoring programokról számolt be, melyeket a felszíni és a felszín alatti vizek állapotának áttekintésére kellett elindítani a VKI 8. cikkének megfelelően 2006. december 22-ig.

4. A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer létrehozásának előzményei, I. ütem szükségessége és megvalósítása

A Balaton hazánk legnagyobb tava, mely nyaranta több százezer látogatót vonz hazánkba külföldről és belföldről is egyaránt. A térség turizmusában a leglényegesebb szerepet a vízparti turizmus játssza, ezért az ide látogatók és az itt élők életminőségének megőrzésén, javításán túl, a tó vízminőségének megőrzése, javítása kiemelt gazdasági érdeke hazánkban. A Balaton vízminősége a civilizációból adódó környezeti hatások következtében fokozatosan, már az 1940-es évektől romlásnak indult, majd 1960 körül ez a folyamat felgyorsulni látszott. A romlás a tó eutrofizálódásában, a növényi tápanyagok feldúlásában jelentkezett.

A legsúlyosabb helyzet a Keszthelyi – öbölben alakult ki, ahol a növényi tápanyagok túltengése volt megfigyelhető, mely miatt már a hínár is visszaszorult és az algák elszaporulását figyelhették meg a vízügyi szakértők. Ezekből az következett, hogy a folyamatot valahogyan vissza kell szorítani, hogy a tó, mint üdülő továbbra is használható legyen. Ennek érdekében több komplex terv is született a '70-es évek közepétől kezdődően, amelyeknek döntő többségét végre is hajtottak.

A komplex beavatkozások eredményeként a tó vízminősége fokozatos javulásnak indult és kezdte elérni a most is ismert jó minőségi szintet. A hosszú távú jó minőség megtartásához, javításához azonban a tudományos vizsgálatok alapján további tápanyag terheléscsökkentésre volt szükség. A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer (röviden: KBVR) II. ütem megvalósítása ennek a javító munkának az eleme.

4.1. A terület bemutatása

Az bemutatott projekt által érintett helyek két régióhoz és négy kistérséghez tartoznak. A terület a következő településeket foglalja magába: Keszthely, Sármellék, Zalavár, Balatonmagyaród, Zalakomár, Vörs, Balatonszentgyörgy, Alsópáhok, Sávoly, Főnyed, Szőkedencs, Somogysámson, Szegerdő. A projektben résztvevő helyiségek a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetében helyezkedik el. Ezekre a területekre a Kis-Balaton jelentős hatást gyakorol, így bármilyen nagyobb változás is közvetlenül érinti az előbbieken felsorolt helyiségeket – 1. számú melléklet ad térképi háttérrel.

4.1.1. Kis-Balaton műszaki adatai

	I. ütem	II. ütem
	(Hídvégi tó)	(Fenéki tó)
Üzemvízszint	106,50 m B.f.	105,80 m B.f.
Terület	21 km ²	54 km ²
Vízfelület	18 km ²	51 km ²
Víztérfogat	21 millió m ³	64 millió m ³
Átlagos vízmélység	1,16 m	1,25 m
Tartózkodási idő	30 nap	90 nap
Összes töltéshossz	20 km	104 km
Töltések földmennyisége	950.000 m ³	3.744.000 m ³
Szivattyútelepek	Szivattyúk száma	Összes teljesítmény
1. Búberki	5 db	0,66 m ³ /s
2. Bárándi	5 db	0,2 m ³ /s
3. Mekenyei	4 db	1,88 m ³ /s
4. Ingói	5 db	0,6 m ³ /s
5. Északi	6 db	1,8 m ³ /s
6. Középső	5 db	1,28 m ³ /s
7. Déli	5 db	1,28 m ³ /s
8. Kápolnapusztai	3 db	1,16 m ³ /s
9. Főnyedi	5 db	0,62 m ³ /s
10. Pörösi	5 db	0,52 m ³ /s
11. Somogysámsoni	3 db	0,36 m ³ /s

4.2. Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer I. ütem

1863 előtt a Kis-Balaton vidéke a Balaton szerves része volt. A tó vízszintjének a mindenkor meteorológiai viszonyok határozták meg. 1863-ban Siófokon zsilipet építettek és a Sió-csatorna medrét kikotorták, és ezzel együtt szabályozhatóvá vált bizonyos határok között a Balaton vízszintje. A szabályozott tóvízszint 2-3 méterrel van az őszállapot közepes szintje alatt. Ennek következtében a Kis-Balaton egykori vízfelülete összezsugorodott. A lesüllyesztett vízszint tette lehetővé, az 1920-es években a Zala medrének kiépítését. Így a környező, tápanyagot visszatartó mocsarak kapcsolata a Zalával megszűnt, az alsó Zala völgy gyors kiszáradásnak indult.

A hajdani Kis-Balaton nyíltvizes, lápos területéről a Zala töltése és a vízelvezető csatornák megépítése kizárta, illetve az építkezéseknek köszönhetően, elvezetésre kerültek az érkező vizek, ezért a vízutánpótlás jelentősen csökkent. Ennek következtében a mocsár kiszáradásnak indult, teret adva a réteknek és kaszálóknak.

A vízszint lesüllyesztésének, stabilitásának célja a déli parton a vasútvonal megépítése volt. A jobb közlekedés egyre több üdülővendéget vonzott, a korábban figyelemre sem méltatott tó környéke Magyarország legfontosabb üdülőkörzetté vált. A tó vízszintjének jelentős csökkentése – párosulva az üdülők egyre növekvő számával – mindenhogyan érezhető, 1970-től súlyossá váló jelenségeket, pl.: tápanyagok feldúlását, eutrofizációt okozott. A Balaton eutrofizálódásának oka tehát a vízgyűjtőn az elmúlt 45-50 évben végbement társadalmi átalakulás, és az abból származó növényi tápanyagterhelés növekedése, különösen 1965 után. Az eutrofizáció különösen a tó nyugati medencéjében volt intenzív, mivel itt a tavat érő terhelés harmada a Zalán keresztül érkezett a tótérfogat 4,3%-át kitevő Keszthelyi – medencébe. Ebből következik, hogy a keszthelyi térség fajlagos terhelése több mint 10-szer nagyobb volt, mint a Siófoki – medencében.

A tó fitoplanktonjának vizsgálatát már az 1930-as években megkezdték. A Balaton planktonikus eutrofizációjának első jelei már a 40-es években mutatkozni látszottak, majd az aggasztó jelek a 70-es években kezdtek el egyre jobban gyarapodni. Gyakoribbá váltak a kéalgák által okozott vízvirágzások. Az 1980-as évek elejére kritikussá vált a helyzet. Az eutrofizálódást jellemző a-klorofill koncentráció értéke a nyugati medencében meghaladta a 200mg/köbmétert, ami az OECD osztályozás szerint messze hipertróf állapotot jelez vissza. *A tó jövője, üdülési és ivóvíz célú használata veszélybe került.*

4.3. I. ütem szükségessége, megvalósításának módja, ideje

A Balaton a magyar ember szívéhez az egyik leginkább közelálló, igen érzékeny természeti képződményünk. Megóvásának egyik legfontosabb eszköze a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer, melynek I. üteme 1985-ben megvalósult. Kísérleti jelleggel, a 90-es évek elején elárasztottak még újabb 16 négyzetkilométernyi területet (Ingói-berek).

A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer I. ütem terveinek keretében egy átfolyásos rendszerű tározó (Hídvégi-tó, Fenéki-tó) épült. A víz útját terelőtöltések határozzák meg, és az érkező víz átlagos tartózkodási ideje 60 illetve 90 nap között változik. Megépült a Zala völgyét lezáró Völgyelzáráson, valamint a tározó északi és nyugati határát lezáró Déli vízzárótöltés és a Zalavári határolótöltés. A vízteret déli és keleti oldalán természetes terepalakulatok és a Balatonszentgyörgy – Nagykanizsa vasútvonal határolja. A tározótérben az egyenletes áramlás és a hosszabb tartózkodási idő biztosítására terelőtöltések épültek. A vízkibocsátás a Kis-Balatonból, valamint a duzzasztás szintjének szabályozása a Völgyelzáráson épített zsilippel (21T jelű zsilip) történik.

A kialakuló víztér nagy kiterjedése miatt az úszó munkagépek útjának lerövidítésére a két terelőtöltésben egy-egy hajózóműtárgy épült. A tározó körüli területek belvízmentesítésére kiépültek a belvízöblözetek. Az érintett területen a belvizet és a töltések alatt átszivárgó vizet 7 db automatikus szintvezérlésű szivattyútelep emeli be a tározóba.

1995 és 2004 között szakértők vizsgálták a Vízvédelmi Rendszer és az ideiglenesen elárasztott Ingói-berek működését. Az elemzések során a vízügyi, természetvédelmi és környezetvédelmi szakemberek egyetértettek abban, hogy a Zala vízgyűjtő területén észlelhető, csökkenő mértékű szennyezések ellenére is szükség van a Vízvédelmi Rendszer továbbfejlesztésére, ugyanis a működés hatásfoka nagymértékben függött a hidrológiai eseményektől, vagyis az éves csapadék mennyiségétől. Csapadékos években a rendszer hatékony volt, kis vízhozamnál azonban negatív eredményekkel működött.

4.4. Igény a II. ütem megvalósítására

Az 1990-es években a figyelem középpontjába került a Fenéki – tó területén fekvő, előzetesen elárasztott Ingói – berek nagy kiterjedésű nádasának és a berek kiemelkedő természeti értékét képviselő madárvilágnak a fokozott védelme, különösen tekintettel arra, hogy a Kis-Balaton természetvédelmi terület, mely egyben a Ramsari Egyezmény hatálya alá esik. Így nyilvánvaló, hogy a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer (röviden: KBVR) területén, a vízminőség-védelmi cél mellett, fokozottan figyelembe kell venni a természetvédelmi célokat is. Manapság is nyaranta még megfigyelhető az eutrofizálódás során megtelepedett kékalga biomassza csúcsainak megjelenése, bár az 1990-es évek közepe óta jelentősen kisebb számban. A Balaton vízminőségének ingadozására a későbbiekben is lehet számítani, egyrészt a vízgyűjtőről a mérések alapján várhatóan növekvő tendenciát mutató diffúz terhelések miatt, illetve az egyre jobban fenyegető éghajlatváltozás is egy elég komoly befolyásoló tényező. Mindkét esetben elmondható, hogy emeli az algavirágzások kialakulásának kockázatát. A jelenlegi jó vízminőségi állapot fenntartása érdekében feltétlenül szükséges a Balaton tápanyagterhelésének komplex csökkentése.

A szükséges intézkedések hiánya alapvetően befolyásolja a turizmus mértékét, melyhez elengedhetetlen a tó vizének jó minősége. Egy vízminőség romlás drasztikusan csökkenthetné az idegenforgalmi vonzerőt. Minden korábbi negatív és szennyező hatás következménye megtalálható a tóban. A KBVR tervezett továbbfejlesztése, a II. ütem megépítése a vízminőségi problémák, anomáliák rugalmas kezelésére nyújt lehetőséget. Meg kell teremteni a műszaki lehetőséget arra nézve, hogy a Zalán érkező vizeket az egyes tározóterek között megosszuk valamint a Zala vizét direkt módon a tározóttereket kikerülve a Balatonba kerüljön bevezetésre. Mikor a Fenéki – tó részleges elöntésére (Ingói berek) került sor, a tapasztalatok azt mutatták, hogy a tartósan magas vízszint, illetve a Hídvégi –tóból érkező algás víz kedvezőtlen hatással van, és a biológiai sokféleség megőrzését veszélyeztető változást okozott. A Fenéki-tó el nem árasztott területeinek kedvezőtlen állapota, a kiemelkedő természeti értékű sásrétek megoldatlan vízellátása szükségessége tette a természeti rendszerek jó állapotát biztosító üzemeltetés feltételeinek megteremtését, mely a vízminőségvédelmi célok megsértése nélkül történt. Ennek a tervezett rendszernek olyan műszaki paraméterekkel kell rendelkeznie, ami biztosítani tudja a vizes élőhelyek tartós megőrzéséhez szükséges rugalmas üzemvitelt.

Továbbá biztosítani kell a Kis-Balaton változatos élőhelyeinek, biológiai sokféleségének tartós megőrzését, remélhetőleg egyben gazdagítását is. A szakembereknek egybehangzó véleménye volt, hogy messzemenő természetvédelmi érdekek fűződnek a II. ütem rugalmas üzemvitelt biztosító megvalósításához. Megoldást kellett találni arra, hogy az Ingói – berek vízszintjét viszonylag tág határok között (Balaton vízszintje +0,25 m – töltéskorona szint – 0,5 m) szabályozni lehessen, emellett a vízrendszer biológiai átjárhatóságát is rendezni kell.

A szakértők 1995 és 2004 között vizsgálták, és tárcaközi egyeztetéseken pontosították a Vízvédelmi Rendszer és különösen az ideiglenesen elárasztott Ingó – berek működését.

Miután a szakértői vélemények elemzésre kerültek, az illetékes vízügyi, természetvédelmi és környezetvédelmi szakemberek egyetértettek abban, hogy a Zala vízgyűjtőjében észlelhető, csökkenő mértékű szennyezések ellenére is szükség van a Vízvédelmi Rendszer továbbfejlesztésére. A fejlesztési koncepció olyan megoldás felé irányult, ami alkalmas a vízminőség-védelmi és természetvédelmi célok összehangolt megvalósítására, amit egy rugalmas üzemelési móddal történő vízkormányzással ér el. A cél eléréséhez viszont csökkenteni kell az Ingói-berek terhelését, amihez a Felső-tározóból érkező vízmennyiséget kell valamilyen módon megosztani az Ingói – berek és a jelenleg még nem elárasztott tározótér között. Ez a módosított vízkormányzás lehetővé teszi az Ingói – berek lezárását, és így csak szélsőséges hidrológiai helyzetben (pl: egy árvíz alkalmával) vesz részt a vízelvezetésben. Üzemi állapotban viszont a Hídvégi – tóból érkező vízmennyiségből csak a természetvédelmi igényeknek megfelelő vízutánpótlás jut a berekbe. A módosított vízkormányzással a még Zalavári belvízöblözet élőhely rekonstrukciója is, ami teljes egészében a belvízöblözet természetvédelmi szempontú kezelését szolgálja. Ennek megfelelően az Ingói – lápon a természetes talajvízszint megtartása a cél, valamint szükségessé válik az ökológiai igényeknek megfelelő állapot kialakítása, az Ingói – berek és – láp közvetlen összeköttetésének biztosítása. Mindezek mellett ma már számos Európai Unió és hazai jogszabály is fő feladatként említi vizeink védelmét és a fenntartható használat biztosítását. A kiemelten kezelt vízvédelmi területek között említik a Kis-Balatont is.

5. A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása projekt

A célok megvalósítására uniós és hazai forrásból jött létre a „Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása” című projekt, röviden Kis-Balaton projekt, amelynek előkészítésére 2005 és 2009 között került sor. Ennek keretében a Magyar Tudományos Akadémia és más tudományos bizottságok szakemberei által javasolt megoldások kerültek egyeztetésre. Sok szempontot mérlegelve választották ki a leginkább megfelelőnek ítélt alternatívát. A javaslatok közül az a változat bizonyult a legjobbnak, amely alkalmas a természetes vízjárás utánzására, illetve rugalmas üzemirányítást, vízkormányzást tesz lehetővé, alkalmazkodva a mindenkori hidrológiai eseményekhez, körülményekhez. A beruházás megvalósulásával kedvező környezeti feltételek jönnek létre a vizes élőhelyeket kedvelő élőlények számára is.

A munkaterület átadása a kivitelezést végző vállalkozó részére 2012 júliusában megtörtént. A projekt rendelkezik jogerős környezetvédelmi és vízjogi, valamint építési engedéllyel, így megkezdődhetett a kiviteli tervek készítése. Elkészült az ökológiai alapállapot felmérése, hogy a rendszer működésének határfoka viszonyítható legyen a jelenlegi állapothoz. A kivitelezés a vízügyi, környezet- és természetvédelmi szakemberek felügyeletével zajlik az engedélyekben foglalt előírások szerint.

A projekt ütemezése alapján, 2014. június 30-ig befejeződik a kivitelezés, melyet három hónapos próbaüzem követ. A próbaüzem sikeres lezárását követően, a jogerős vízjogi üzemeltetési engedély birtokában lehet a projektet befejezettnek tekinteni.

A tervezett létesítmények a Hídvégi-tó, Ingó-berek és a Fenéki-tó területén találhatók.

A **Hídvégi tó** létesítményeihez a Zala rövidre zárás induló szakasza, a Hídvégi tóból történő kilépéstől a Fenéki tóba történő belépésig és az ezzel összefüggő, illetve ennek biztosításához szükséges létesítmények tartoznak. Ehhez a létesítménycsoporthoz tartozik a 4T műtárgy mellett épülő hallépcső, aminek a feladata, hogy a vízi élőlények számára átjárhatóvá tegye a két tározót. A vízminőség-védelmi és ökológiai kockázatok elkerülésére, illetve kezelésük érdekében a Zalán érkező kis vízhozamokat a tervezett 5T jelű műtárgy vezeti be az eddigi holt Zala mederbe, majd azon keresztül folyva a víz eléri az alsó mederelzárási átépített 22T jelű zsilipet és kilép a Fenéki tóba. A holt Zala meder jelenleg a Mekenyei szivattyútelep kiegyenlítő medencéje, befogadja a Hídvégi tó szivárgó és a Kis-Zala belvízöblözet belvizeit. A rövidre zárás kiépítése után a Kis-Zala

belvízöblözet belvizeit a Kis-Zala és a Mekenyei szivattyútelep között épülő új csatorna juttatja a szivattyútelephez. A vízbevezetéshez a földcsatorna és a szivattyútelep vízkivételi aknája között megépül egy 30m hosszú, NA1000 méretű acélcső, valamint felújításra kerül a Mekenyei szivattyútelep gépészeti- és villamos berendezése.

Az **Ingói - berek** létesítménycsoportjának feladata biztosítani a Fenéki-tó rugalmas vízkormányzását az Ingói - berek területén, megvalósítani a Zala belső rövidre zárását és a Zalavári belvízöblözet élőhely rekonstrukcióját.

A tervezett rugalmas vízkormányzással szabályozni kell a víz útját a Fenéki – tóban, csökkenteni kell az Ingói - berek terhelését, a Hídvégi - tóból érkező vízmennyiséget meg kell osztani az Ingói - berek és a Zimányi - berek között. A tervezett létesítményekkel maximálisan ki kell elégíteni azt az igényt, hogy az Ingói - berek a jövőben csak szélsőséges hidrológiai helyzetben vegyen részt a vízelvezetésben. Ezeknek a feladatoknak a kielégítésére a berek területén műtárgyak épülnek, amelyek egyben a Zala rövidre zárásában is részt vesznek. A Hídvégi - tó megkerülésével érkező víz a meglévő Zala meder egy szakaszán, és egy, az Egyesített övcsatornával párhuzamosan épülő új csatornán keresztül, ún. Belső rövidre zárással vezethető át a Fenéki - tavon. A Zala meder jelentős hosszban magában az Ingói - berekben, illetve annak határán helyezkedik el. A Zala rövidre zárásának idején a Zala holt mederből érkező vizet a Zala mederben kell, a legkevesebb keveredéssel továbbvezetni a Keszthelyi - öbölbe. Ehhez a Zala medret alkalmassá kell tenni az érkező víz akadálymentes elvezetéséhez. Meg kell valósítani a vízszintszabályozó műtárgyakat és az Egyesített övcsatorna melletti új csatornaszakaszt és műtárgyait.

A **Fenéki - tó** létesítménycsoportához tartozó műszaki létesítmények túlnyomórészt már meglévő építményekkel szemben támasztott megváltozott igények miatti átépítéseket vagy a megváltozott üzemelési mód miatt feleslegessé vált létesítmények bontásait tartalmazzák.

Új létesítményként jelentkezik a 21T mellett épülő hallépcső a Balaton és a Fenéki - tó között a vízi élőlények számára az átjárhatóság biztosítására. A tározó déli oldalán egy 4. sz. új híd épül a Zala-Somogyi határárok két partja között a fenntartógépek közlekedésének könnyítésére. Összekötő csatorna épül (Cs6-9) két, már meglévő áramlásjavító csatorna között. Megerősítésre kerül az 1. és 2. számú terelőtöltést

összekötő út és elbontásra kerülnek az útban lévő hidak és betétpallós elzárások. Elkészül a 7. számú anyagnyerő hely kijelölt területén az élőhely rekonstrukció. Korszerűsítésre kerül a Fenékpusztai géptelep, és a BARKÁZÓ ZSILIP. ÁTÉPÜL A 2. SZÁMÚ TERELŐTÖLTÉS ÁRAPASZTÓ BUKÓJA. FELÚJÍTÁSRA KÉRÜL A DÉLI, KÖZÉPSŐ, ÉSZAKI, PÖRÖSI ÉS KÁPOLNAPUSZTAI SZIVATTYÚTELEP GÉPÉSZETI- ÉS VILLAMOS BERENDEZÉSE.

5.1. A projekt előkészítő munkái

Tulajdonviszonyok: A beruházás által érintett területek nagy része a Magyar Állam tulajdonában álltak. Kezelői a Balaton –felvidéki Nemzeti Park, illetve a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság. Magán tulajdonban álló ingatlanok a zalavári élőhely-rekonstrukció helyszínén voltak.

5.2. Célkitűzések

A szükséges fejlesztések miatt előtérbe helyezett célokat három fő csoportba sorolhatjuk, tekintettel a projekt komplex hatásaira és az ezzel összefüggő céljaira:

- A Balaton vízminőség-védelme: a tó vízminőségét legjobban veszélyeztető algás eutrofizáció mértékének a csökkentése a tavat terhelő tápanyagok a Kis-Balaton Vízügyi Rendszerben való csapdázásával, illetve a rugalmas üzemrend lehetőségének kialakítása.
A rugalmas üzemrend során a KBVR rövidre zárásának megtermésével a Zala folyó vize közvetlenül a Balatonba kormányozható.
- Természetvédelmi és ökológiai értékek védelme, növelése: A Zalavári belvizi öblözet elárasztásával, az Ingói – berek termelésének csökkentésével és vízszintje szabályozhatóságának megteremtésével, illetve a Fenéki – tó vízzel még nem elárasztott területeinek a Zala vízjárását leutánzó elöntésével a hajdan volt Kis-Balaton vízjárásának leutánzása a cél.
- Árvízi kockázat csökkentése: A nagyobb rendelkezésre álló tározó térfogattal és felújított belvízvédelmi rendszerrel való megoldás.

A három fő cél köré illetve a további felsorakoztatott célok megfelelő választ adnak a 4.3. pontban ismertetett műszaki, gazdasági, társadalmi, illetve jogszabályi eredetű szükségszerűségekre, melyek szervesen kapcsolódnak a „Vizeink jó kezelése”

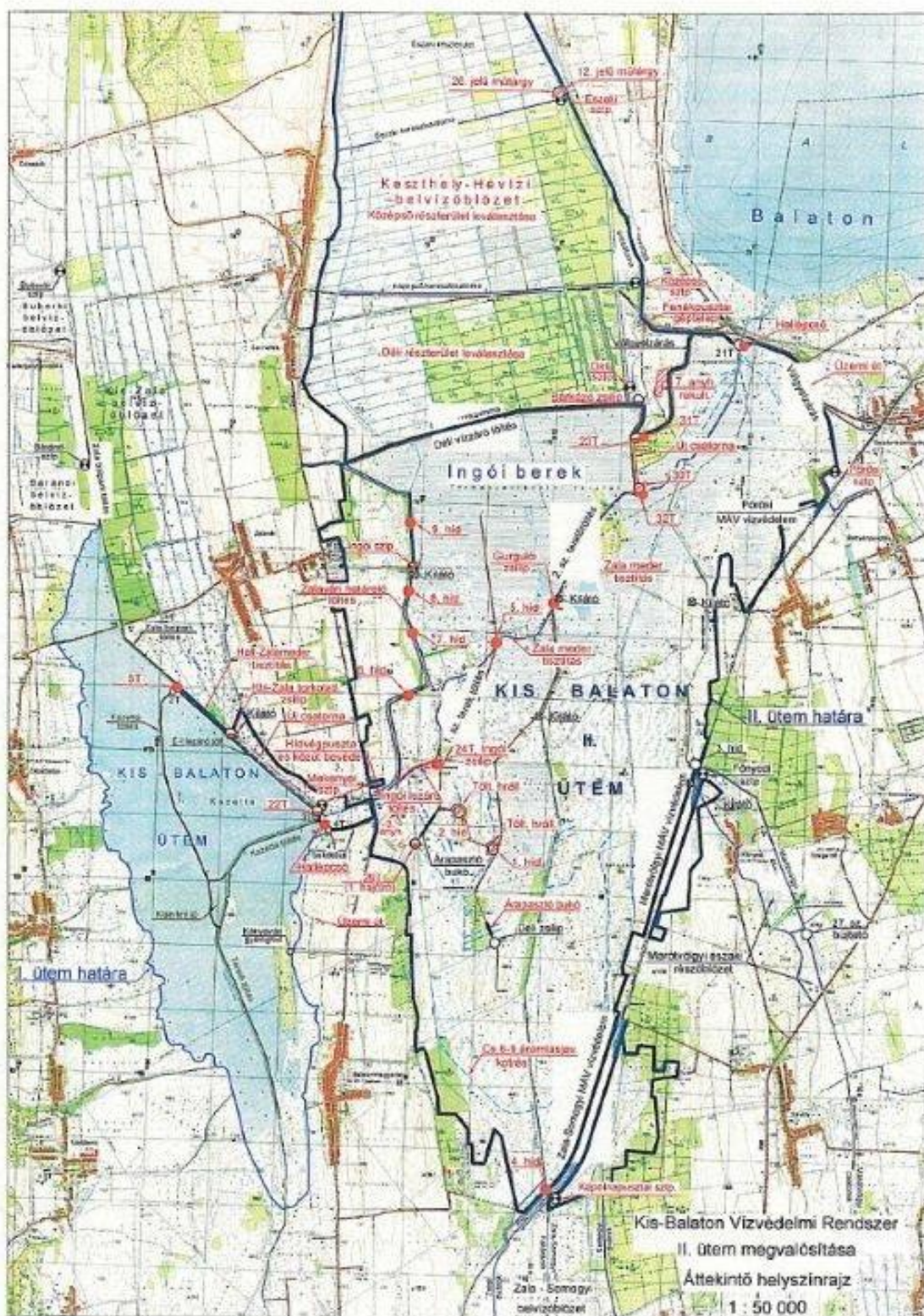
elsőbbséget élvező tengely Akciótervhez és tágabb értelemben a KEOP-ban (Környezet és Energia Operatív Programban) megfogalmazott célokhoz.

Az itt felsorolt hatások összessége az emberi életminőség javulásához vezet, amit az Európai Unió VI. Környezet Akciótervnek deklarált célja is egyben.

5.3. Projekt terület lehatárolása

Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem beruházásai nagyobb részben a Fenéki –tó, kisebb részben a Hídvégi –tó területén valósulnak meg (1. ábra). A hatások azonban emellett a területeken túl is messzemenően kiterjednek, ezért a projektterület alatt a projekt által érintett területet értjük, amelyet a korábbiakban kifejtettem. Társadalmi szempontból a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról szóló 2000. évi CXII. tv. azaz a Balaton Törvény által érintett településeket értjük, amelyeket 3 kisebb csoportba tudunk osztani érintettség szempontjából:

- Közvetlenül érintett települések azok, amelyek közigazgatási területén a beruházás elterül: Balatonmagyaród, Balatonszentgyörgy, Sármellék, Zalavár, Vörs
- Balaton-parti települések
- Balatontól messzebb fekvő települések

1. ábra - KBVR II. ütem projekt területe

5.4. A projekt megvalósítása

A csapadékmennyiségtől is függő, úgynevezett rugalmas üzemeltetéshez a régi létesítményeket fel kellett újítani, a víz útjának szabályozására újakat kellett építeni. Kis vízállásnál az Ingói-berek kimarad a víz útjából, ami a Fenéki - tavon keresztül, áramlásbiztosító eszközök segítségével kerül a Balatonba. Nagy vízhozam esetén az Ingói-berek is elárasztásra kerül, sőt a kapacitások növelése érdekében az Ingói-berek mellett futó út alatt hídmegszakítások segítségével engedik ki nyugati irányba a vizet.

A Balatonba kerülő víz jó minőségének biztosításához új mérőműszereket telepítettek, amelyek gyors, megbízható és könnyen értékelhető adatokat szolgáltatnak; ezek automatikusan eljutnak a központi információs rendszerbe.

A projekt során a Zalavári belvíz-öblözetben élőhely-rekonstrukció valósul meg, ezáltal a térségben megnövekedhet a vizes területekhez kötődő madárfajok fészkelő és vonuló állománya.

A Zimányi- és a Vörösi-berek bevonásával létrejött egy új víztározó-tér, ahol időszakos vízborítottságú élőhely, ún. wet-land alakulhat ki. Az itt élő fajok számára a kedvező vízjárás biztosítása mellett megépül két hallépcső, melyek beüzemelésével a vonuló halfajok ívási időszakban képesek lesznek a vízállási viszonyoktól függetlenül feljutni a Balatonból a Kis-Balatonba, majd onnan az alsó Zala-völgybe.

Amellett, hogy 2700 méter hosszúságban új töltés épült, a tervek szerint további 2000 méteren az előírásoknak megfelelő magasságúra építették ki a már meglévő töltéseket, 20.000 méternyi csatorna kotrása történik meg, hogy funkciójukat újra elláthassák. Emellett 3600 méter új áramlásjavító csatorna épül, 20 új műtárgy létesül, és 21 régi műtárgyat újítanak fel; ezek nagyrészt zsilipek, átereszek, hidak, amelyek lehetővé teszik a víz megfelelő áramlását.

A monitorozás során a szakemberek vizsgálják a műszaki-hidrológiai, kémiai anyagforgalmi, valamint biológiai jellemzőket, az egyes alrendszerek közötti összefüggéseket, azok időbeli változásait. A vízmennyiség folyamatos ellenőrzése mellett kiemelt jelentőségű a biológiai és kémiai monitoring. A mért adatokat folyamatosan összehasonlítják a jelenlegi, úgynevezett alapállapotra jellemző kiinduló adatokkal. A korábbi kutatások helyszínét további mintavételi helyekkel bővítették, s összesen 9

élőlénycsoportra, közöttük Natura 2000 jelölőfajokra és fokozottan védett fajokra irányul a vizsgálat. Légi fotók alapján végzett részletes terepi felméréssel történik meg a digitális vegetáció-térkép elkészítése, amelynek segítségével a növényvilág változását tudják követni.

A beruházás megvalósulásával egy 75 km²-es területen működő rendszer jön létre, amely összehangolt ellenőrző és irányító központot igényel. A projekt keretében beszerzésre kerülnek a biztonságos működtetéshez és folyamatos ellenőrzéshez szükséges eszközök. A létrejövő rendszer hatékonyságát, az előírt célok teljesülését a működtetés során Tanácsadó Testület is ellenőrzi, amelynek tagjai között a szakértők mellett önkormányzatok és civil szervezetek is helyet kapnak. A rendszer működésének ellenőrzését a monitorozás biztosítja. Nem csak a műszaki, de a vízkémiai és az ökológiai paraméterek, a teljes ökológiai rendszer integrált monitoringja is megvalósul.

A projekt eredményeként a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer maximális hatékonysággal működhet, ezáltal a Balatonba a lehetőség szerinti legjobb minőségű víz jut el. A Kis-Balaton – mint kiemelkedő természetvédelmi jelentőségű ökológiai rendszer – vízigényének biztosítása megoldódik. A jelenleg zajló, vagy előre nem látható természetvédelmi és ökológiai szempontból kedvezőtlen folyamatok módosíthatók, illetve visszafordíthatók lesznek. A rendszer lehetővé teszi, hogy egyszerre érvényesüljenek vízvédelmi és természetvédelmi célok: tovább javuljon a Balaton vízminősége, növekedjen a környező települések ár- és belvízvédelmi biztonsága, s ezzel egy időben őrizzük meg a Kis-Balaton természeti értékeit.

5.5. A projektmegvalósítás szervezeti rendszere

A projektgazda szerepét az Országos Vízügyi Főigazgatóság (a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság jogutódja) látja el. A projekt végrehajtásának napi szintű lebonyolításáért a projekt menedzsment szervezet a felelős. A projekt megvalósítása során a projekt menedzsment szervezet a projektgazda munkaszervezete, melynek feladata a projekt megvalósítása, a támogatás szabályszerű felhasználása. A projekt végrehajtás során a projektmenedzsment szervezet kapcsolatot tart a Közreműködő Szervezettel (röviden: KSz), az Irányító Hatósággal (röviden: IH), a kivitelezővel és a műszaki ellenőri feladatokat ellátó Mérnök szervezetekkel.

A projektmenedzsment szervezet feladatai:

- A közbeszerzési dokumentációk műszaki részének elkészítése, az ajánlati dokumentáció kidolgozása, értékelések megszervezése, kivitelezési, mérnök és szolgáltatási szerződések aláírása, a terület igénybevételének koordinálása, az elvégzett munkák teljesítés igazolása, a kivitelezői számlák kifizetésének koordinálása.
- Ellenőrzési kötelezettsége során ellátja a belső ellenőrzés és monitoring feladatokat, a beruházás teljes időszakában könyvvizsgáló segíti munkáját.
- Teljesítési adatszolgáltatási kötelezettségét a KSz és az IH felé, negyedévenként monitoring jelentést és előrehaladási jelentést ad.
- Gondoskodik a naprakész nyilvántartási rendszer működéséről, a dokumentumok archiválásából
- Havi rendszerességgel munkaértekezletet tart a kivitelező és mérnök részvételével a kivitelezés helyszínén, a mérnök vezetésével ellenőrzi a munkák előrehaladását.

A projektmenedzsment szervezet részben a projektgazda közalkalmazotti munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személyekből, másrészt szerződés alapján foglalkoztatott szakértőkből tevődik össze.

A projekt napi szintű lebonyolításáért a projektmenedzsment a szervezetfelelős. A projektmenedzsment szervezet vezetője egy személyben felelős a projekt megvalósításáért és a vonatkozó közösségi és hazai jogszabályok betartásáért. A végrehajtás során közvetlenül irányítja és beszámoltatja a projektmenedzsmentet.

A közbeszerzés útján kiválasztott mérnök és PR felelős közvetlenül a projektmenedzsmenttel tart kapcsolatot. Munkájuk során együttműködnek a pénzügyi, jogi, közbeszerzési szakértőkkel és a projektkoordinátorral.

5.6. Tartalmi elemek, létesítmények bemutatása

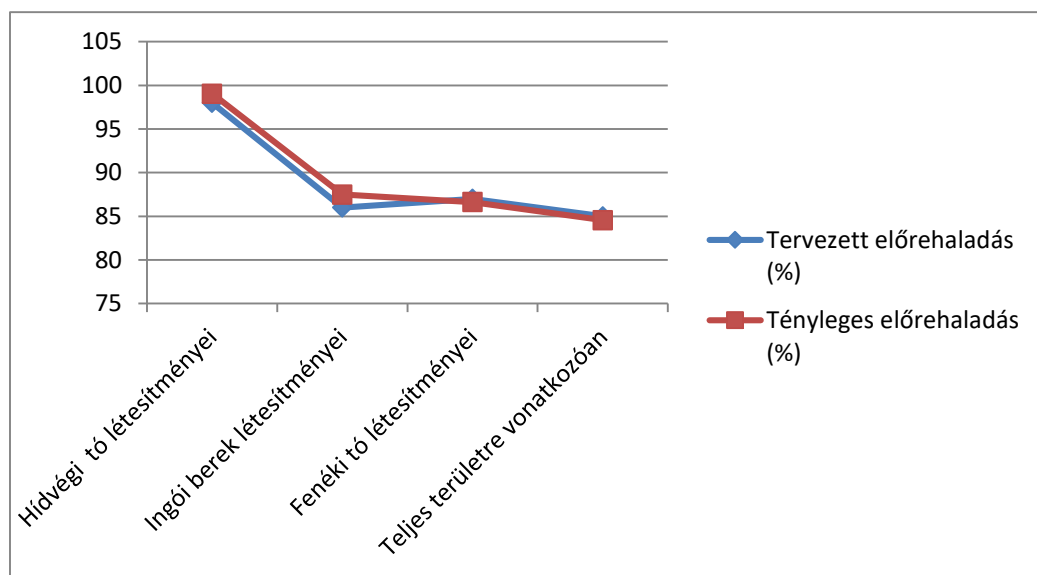
Sorszám		Létesítmény jegyzékszám	Megnevezés
I.	HÍDVÉGI -TÓ LÉTESÍTMÉNYEI		
1.		IX.	Kis-Zala övcsatorna létesítményei
	1.1	IX/22T	22T jelű zsilip rekonstrukciója
	1.2	IX/Msz-MszA	Mekenyei szivattyútelep gépészeti, villamos rekonstrukció és csatlakozó NA 1000 méretű acéleső
		XXV.	Zala rövidre zárás
2.		XXVH	Hídvégi - tó megkerülése
	2.1	XXVH/5T	5T műtárgy
	2.2	XXVH/HZ-CsÁ	Holt-Zala meder helyreállítás és Esz-1 jelű szivárgó torkolati átereszenek átépítése
	2.3	XXVH/KZZs	Kis-Zala torkolati zsilip
	2.4	XXVH/Cs-Á-ÁB	Új csatorna a Zala holtmeder mellett, A8 jelű átjárást biztosító átereszt és az Sz8 jelű szivárgó torkolat átereszt lezárása
	2.5	XXVH/6T	6T jelű vízkivételi zsilip a Kis-Zala balparti depóniájában
3.		XXVI.	4T műtárgy
	3.1	XXVI/H	Hallépcső
II.	INGÓI BEREK LÉTESÍTMÉNYEI		
4.		XXI.	Módosított vízkormányzás
	4.1	XXI/AT	Ingói berek lezáró töltés
	4.2	XXI/24T	24T jelű, Ingói beresztő zsilip
	4.3	XXI/23T	23T jelű zsilip átalakítása
	4.4	XXI/25T	25T jelű, Gurgulói zsilip
	4.5	XXI/29T	29T (1. hajózó műtárgy) jelű zsilip átalakítás
	4.6	XXI/30T	30T (2. hajózó műtárgy) jelű zsilip bontása
	4.7	XXI/K	Zsilipek kezelőépületeinek átalakítása
5.		XXV; XXVF	Zala rövidre zárás, Fenéki - tó belső rövidre zárása
	5.1	XXVF/Z	Zala meder tisztítás a 24T és az Egyesített övcsatorna régi torkolata között
	5.2	XXVF/H5	5 HT jelű híd építése az 1. sz. terelőtöltés és Zala meder kereszteződésében
	5.3	XXVF/Ucs-Ucst	Új csatorna építése az Egyesített övcsatornával párhuzamosan a Zala meder és a Vízszintszabályozó csatorna között
	5.4	XXVF/31T	Torkolati 31T jelű zsilip a Vízszintszabályozó csatorna jobbparti depóniájában

	5.5	XXVH/32T	32T jelű zsilip a Zala meder áttöltésében
6.		X.	Zalavári (Ingói) belvízöblözet
	6.1	X/Isz-E	Ingói szivattyútelep és az energiaellátás bontása
7.		XVIII.	Alközpont
	7.1	XVIII	Balatonhídvégi alközpont rekonstrukció
8.		XXII.	Zalavári belvízöblözet élőhely rekonstrukció
	8.1	XXII/TH	Zalavári határoló töltés megszaggatása az átjárás biztosításával, 6 - 9. TH jelű, gerendázható híd építése
	8.2	XXII/HP-HMO	Hidvégpusztá bevéde, töltés és csapadékvíz átemelő építése, Zala balparti töltéserősítéssel
	8.3	XXII/KÖ-KÖV	Közút bevéde és a vízelvezető árok átkötése
	8.4	XXII/20KV	20 kV-os vezeték átépítése
III. FENÉKI-TÓ LÉTESÍTMÉNYEI			
9.		IV.	21T műtárgy
	9.1		Hallépcső
10.		VI.	Tározótér kialakítás
	10.1	VI/CS	Áramlás javító csatorna 6-9. jelű csatornák összekötése
	10.2	VI/H1	Híd1 és betétpallós elzárás bontása
	10.3	VI/H2	Híd2 és betétpallós elzárás bontása
	10.4	VI/T1-T2	Híd1 -Híd2 alatt a töltés helyreállítása
11.		VII.	Tározótérhez csatlakozó területek
	11.1	VII/EK	Keszthely 316B és 316C jelű erdőrészlet
	11.2	VII/3A	3. anyagnyerőhely
	11.3	VII/7A	7. anyagnyerőhely
	11.4	VII/7AR	7. sz. anyagnyerőhely kijelölt területének élőhely rekonstrukciója
12.		VIII.	Keszthely-Hévízi belvízöblözet
	12.1	VIII/Ész	Északi szivattyútelep gépészeti és villamos korszerűsítés
	12.2	VIII/Ksz	Középső szivattyútelep gépészeti és villamos korszerűsítés
	12.3	VIII/Dsz	Déli szivattyútelep gépészeti és villamos korszerűsítés
	12.4	VIII/Bzs	Bárkázó "zsilip" műtárgy rekonstrukció
	12.5	VIII/Tzs	12-28. jelű zsilipek bontása
	12.6	VIII/ÖK-ÖD	Középső és déli részöblözet leválasztása
13.		XI.	Pörösi belvízöblözet
	13.1	XI/Psz	Pörösi szivattyútelep gépészeti és villamos korszerűsítés
14.		XIII.	Zala-Somogyi belvízöblözet

	14.1	XIII/Ksz	Kápolnapusztai szivattyútelep gépészeti és villamos korszerűsítés
15.		XVII.	Fenékpusztai géptelep
	15.1	XVII/SzB	Géptelep korszerűsítés
16.		XXI.	Módosított vízkormányzás
	16.1	XXI/ÁB	2. sz. terelőtöltés árapasztó bukójának átépítése
17.		XXIII.	Üzemi (fenntartó) utak
	17.1	XXIII/VP	Völgyelzáráson és Pörösi töltésen
	17.2	XXIII/4K	4T műtárgy és a Kányavári sziget között
	17.3	XXIII/4H	4. sz. híd a Zala-Somogyi határárok torkolatában

Kivitelezés százalékos állása 2014. áprilisi állapot szerint:

	Tervezett előrehaladás (%)	Tényleges előrehaladás (%)
Hídvégi-tó létesítményei	98,00	99,04
Ingói-berek létesítményei	86,00	87,50
Fenéki - tó létesítményei	87,00	86,63
Teljes területre vonatkozóan	85,00	84,56

2. ábra - kivitelezés százalékos ábrázolása

6. A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem megvalósítása projekt hatásai

6.1. Társadalmi szervezetekre nézve

A célcsoportok három fő csoportba sorolhatók, melyek a következők:

- 1) A projekt megvalósulásában közvetlenül érintett szervezetek (civil és szakmai szervezetek, települési önkormányzatok, kistérségi társulások, helyi vállalkozók)
- 2) Helyi lakosság
- 3) Széles körű nyilvánosság

Mind a három célcsoportnál más-más együttműködési elvárást fogalmaztak meg, más – más bevonódási szint elérését szem előtt tartva. Ennek megfelelően különböző eszközök bevetésére volt szükség. A közvetlenül érintett szervezetek már a tervezési fázisban bevonásra kerültek. A személyes beszélgetések alapján készült el a stakeholder- elemzés. Ennek az elemzésnek a tanulságai alapján az egyik legfontosabb feladatként a Kis-Balaton Egyeztető Fórum létrehozására került sor. A projekt előrehaladására nagy hatással bíró szervezetek képviselőinek érdekegyeztetésére jött létre, és célja a szakmai konzultáció, a vita értelmes mederbe terelése. Annak érdekében, hogy a projekt elkerülje a támadásokat, az érintett szakterületek képviselőinek lehetőség lett biztosítva, hogy véleményük szervezett keretek között kerüljön megvitatásra, a különböző vélemények ütköztetésére illetve összehangolására.

A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem engedélyeztetése során a Nyugat-dunántúli Környezet- és Természetvédelmi és Felügyelőség közmeghallgatást tartott Keszthelyen. A rendezvényről értesítést kaptak az érintett önkormányzatok jegyzői, akik a közmeghallgatásra vonatkozó információs plakátokat a településeken kifüggesztették.

A Kivitelezési időszak során megszervezésre került három alkalommal lakossági fórum Zalavár településen, illetve egy alkalommal szakmai fórum kerül megrendezésre.

A három lakossági fórumból kettő már megrendezésre került, melynek a Zalaváron, a Könyvtár helyisége adott helyet. Részt vett rajta a falu polgármestere, illetve a környező települések polgármesterei, képviselői.

A Civil szervezetek részére szakmai fórum megtartására került sor 2014. január 22-én, mely Fenékpusztán, a Balaton- Felvidéki Nemzeti Park tárgyalójában került

megrendezésre nagy érdeklődés mellett. A szakmai fórum célja az volt, hogy a projekttel kapcsolatosan felmerült kérdések megvitatására, illetve megválaszolásra kerültek a megjelent szakemberek részéről.

Kilenc projekttábla került kihelyezésre a környező településeken, melyek a társadalom tájékoztatásául szolgálnak.

6.2. A lakosságra gyakorolt hatás

A települések között egy város található: Keszthely. A többi település község. Ezen helységek lélekszáma száz és néhány ezer között változik, Keszthelyen pedig több mint 21 ezer fő él, így meglehetősen eltérő népességszámról beszélhetünk.

Alsópáhok és Balatonszentgyörgy kivételével a települések lakosságának száma folyamatos csökkenést mutat. Ezen a két településen a turizmus pozitív hatásának köszönhetően nem csökken az állandó lakosok száma.

A többi település lakosságának száma sajnos folyamatos csökken, melyhez a halálozások magas száma és az elveszületések csökkenő száma járul hozzá. Ez a tendencia a régiókban is megfigyelhető.

7. Összegzés

A szakdolgozat megírásakor arra törekedtem, hogy olyan témaköröket fejtssek ki, illetve világítsak meg, melyek az olvasók számára nem egyértelműek, és ez által többlet információvá értékelődik a beszámolóm.

Dolgozatom során úgy jártam körül a témaköröket, hogy azzal mások érdeklődését is felkeltssem. Célom volt a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer I. illetve II. ütem megvalósításához, működéséhez szükséges jogi háttér bemutatása, mind az EU-s jogszabályokat tekintve és mind a hazai jogszabályok vonatkozásában.

A Kis-Balaton vízi világa, állatvilága és növényzete sok titkot rejt magában és remélem, hogy az elkészült II. ütem az itt élő élőlények számára csakis és kizárólag pozitív változást fog hozni.

Bízom abban, hogy az elkészült munka hasznos és érdekes mindazoknak, akik a szeretik a természetet és figyelemmel kísérik a környezetvédelem és a természetvédelem szabályozásának változásait.

Az anyaggyűjtés során döbrentem rá, hogy milyen sokrétű is a természetvédelem és a környezetvédelem. A mindennapi megfogalmazásban, nem adunk elég hangsúlyt a két fogalomnak, sőt gyakran rosszul használjuk őket. Igyekeztem a két témát szétválasztani, a köztük lévő különbségre rámutatni. Fontos, hogy vigyáznunk és óvnunk kell környezetünket és a természeti értékeinket is egyaránt.

Magyarországnak e vidék olyan ékszerdoboz, amit szerintem mindenkinek legalább egyszer látnia kellene. Nagyon örülök, hogy itt élhetek, és a munkám során részese lehetek egy olyan projekt kivitelezésének, amely a közjavát és mindenkinek az érdekét szolgálja.

Irodalomjegyzék

1. „A” Tételű modul (2008): Környezetvédelem, Szaktudás Ház Kiadó Zrt.
2. Bándi Gyula et al (1997): Az EU környezeti szabályozása által átfogott területek és a hazai környezeti szabályozás területeinek összevetése
3. Bándi Gyula (2004): Környezetjog, Osiris Kiadó
4. Bándi Gyula (2004): Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartal
5. Bándi Gyula (2011): A környezetvédelmi szempontok integrációja az Európai Unió szakpolitikáiba
6. Dr. Gribovszki Zoltán (2010): Vízgazdálkodási tervezés alapjai és feladatai, a vízgazdálkodás jogi és szervezeti keretei, Nyugat-Magyarországi Egyetem
7. Moser Miklós-Pálmai György (2006): A környezetvédelem alapjai, Nemzedék Tudása Tankönyvkiadó
8. Öllös Géza (2013): Környezetvédelem, Új Levédia kiadó
9. Szólládi József (2005): A Kis-Balaton útikönyve, B.I.C.BT. kiadó

Jogszabályi háttér

1. 200/60/EC – Vízkeretirányelv
2. 43/92/EGK – Élőhely-védelmi irányelv
3. 120/1999.(VIII.6.) A közcélú vízilétesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról
4. 1995.évi 57. tv. a vízgazdálkodási feladatokról (VGT)
5. 232/1996 Korm. rendelet az ár - és belvízvédkezésre való felkészülésről
6. 10/1997 KHVM rendelet, az árvíz- és belvízvédkezésről
7. 2006. évi 53. tv. a kiemelt jelentőségű beruházásokról
8. 80/2009. Korm. rendelet a KBVR II. megvalósításával összefüggő hatósági ügyek kiemelt jelentőségéről
9. 18/1996 KHVM rendelet a vízjogi létesítési engedélyezési eljárásról
10. 72/1996. Korm. rendelet az üzemeltetésről
11. 2003. évi CXXIX. tv a közbeszerzésekről
12. 2000. évi CXII. tv a Balatonról
13. 1994. évi LV tv a termőföldről

14. 191/2009. (IX.15.) kormányrendelet az építőipari kivitelezési tevékenységről
15. 4/2011. (I. 28.) kormányrendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának rendjéről
16. 2011. évi CVIII. törvény a Közbeszerzésekről

Internetes források

1. www.tankonyvtar.hu/hu
2. www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=3024
3. www.euvonal.hu/mindennapok
4. www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu
5. www.kisbalaton.hu/kbvrprojekt.html
6. http://www.ovf.hu/hu/kis-balaton-vizvedelmi-rendszer-ii-utem-megvalositasa-projekt_teszt
7. www.eu2011.hu
8. www.kormany.hu
9. www.bfnpi.hu/magyar/oldalak/kis_balaton
10. www.kisbalaton.hu/kis_balaton_haz.hu
11. www.ovf.hu/hu/kis-balaton-vizvedelmi-rendszer-ii-utem-megvalositasa
12. www.viziterv.hu/hu/kiemelt-projektek/
13. www.kormany.hu/download/5/9e/c0000/Nemzeti%20Vízstratégia.pdf
14. www.nemzetivizistrategia.hu/pdf/vizstrategia.pdf
15. www.nfü.hu
16. www.europa.eu

Mellékletek

A dolgozatban szereplő mellékletek listája:

1. **számú melléklet:** KBVR projekt térképi megjelenítése
2. **számú melléklet:** Fényképek a műtárgyakról, Kis-Balatonról és a kivitelezésről
3. **számú melléklet:** 1 db CD

1. sz. melléklet:

**Fényképek a műtárgyakról, Kis-Balatonról és a
kivitelezésről**

3. kép - 4T hallépcső

4.kép- Kányavári híd

5. kép - Madárvárta a 4T műtárgynál

6. kép - Hídvégi tó - légi fotó

7. kép - Szürke gém

8. kép - Zala balpart töltéserősítés

9. kép - Pörösi Szivattyútelep villamos rekonstrukció

2. sz. melléklet: 1db CD

